

ВІСНИК

У С Н У К

THE HERALD

Суспільно-політичний місячник

РІК XXVIII, Ч. 12 (308)
YEAR XXVIII, № 12 (308)

ГРУДЕНЬ 1974
DECEMBER 1974

ЦІНА 0.60 ЦЕНТІВ
PRICE \$ 0.60

В І С Н И К

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

З М І С Т

З Різдвом Христовим! — Вірш Ганни Черінь	1
XVII З'їзд Організації Оборони Чотирьох Свобід України	2
IV З'їзд Організації Жінок Оборони Чотирьох Свобід України	5
Оксана Керч — Українська жінка в національному самовиявленні в Україні і тут	6
Миросл. Ласовська — Фонд Ляристи Целевичівної	8
Привіт XIV Крайовому З'їздові СУМА	9
Лист до Папи	10
А. Бенко — Легенда і дійсність	11
Поезії з України	13
С. Женецький — Григорій Єрмоленко — український Кудірка	14
С. Корнич — Революція чи еволюція	16
Вісті з Югославії	17
М. Гікавий — Спогади про мої зустрічі	18
В. Я. — Советсько-китайська війна та розпад СРСР	20
А. Бедрій — Слідами Миколи Міхновського	22
І. Левадний — Київ у 1924 році	24
Л. Полтава — Почервонілі американці	27
Лист батька Валентина Мороза	29
А. Бенко — ЗСА продовжують нормалізацію з Китаєм	31
Вибір генерального секретаря партії (з підсоветського фольклору)	32
Панько Незабудько — Червона бариня	34

СВОБОДА НАРОДАМ! — СВОБОДА ЛЮДИНІ!

ВІСНИК

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

*Із дерев опадає іній,
Назе ніжний вишневий цвіт
Невеселе Різдво на гужині...
Ну ж, згадаймо, як давній міт, —
Як гули по-святковому дзвони,
Як раділи у ніз під Різдво ми...*

*Як на снігом укриті кладки
Ворожити спішили дівзата.
Як лунали всю ніз колядки —
У мішку коляда на санзатах —
Між зірок — свізезок різдвяних...
Жовтий місяць вгорі, як медяник,*

*Так згадаймо ж! Хай серце полине
Знов до рідних степів і озер.
Батько... Мати... Різдво і ялина...
Друзі... Дівзина... Все це тепер
Заклеймило тавро п'ятикутне...
Рідні зорі ведуть нас в майбутне.*

*Не збиваймося з шляху прямого!
Нас гекає одно із двох:
Або гибель, або — перемога:
Смерть у бою — або ж Різдво —
День святий, у який на руйнах
Молода розцвіта Україна.*

*Колядок заспіваємо знову,
Завбільшки на весь стіл коровай,
А під образом — гілка соснова,
Візно-юна, жива, як наш край.
Загудуть ще святковій дзвони,
Погуляємо ще на Різдво ми!*

Ганна Черінь

Зі світлим празником народження Христа-Спасителя вітаємо Український Нарід, Українські Церкви та їхню Ієрархію, непохитних борців за права України на Рідних Землях, українських в'язнів у московських тюрмах, концтаборах і на засланні, Членство ООЧСУ, ОЖ ОЧСУ і всіх інших Організацій Українського Визвольного Фронту, Читачів і Передплатників „Вісника ООЧСУ”, українські політичні і громадські Організації, що твердо стоять на самостійницьких позиціях і відзначають Різдво Христове за старим і новим календарем.

Головна Управа Оборони Чотирьох

Свобід України

Редакція „Вісника ООЧСУ”

XVII З'їзд ООЧСУ

Нову Головну Управу ООЧСУ очолив ред. Ігнат Білинський

2 і 3-го листопада ц. р. в Нью Йорку, в готелі „Коммодор” відбулись XVII З'їзд Організації Оборони Чотирьох Свобід України і IV З'їзд Об'єднання Жінок ООЧСУ.

До нової Головної Управи ООЧСУ звійшли: ред. Ігнат Білинський — голова, проф. Іван Вовчук — почесний голова і керівник громадського сектору, пор. Лев Футала, проф. д-р Кость Савчук і мгр Уляна Целевич-Стецюк — заступники голови, п. Андрій Соколик — секретар, д-р Володимир Нестерчук — фінанс. реф. Члени Головної Управи: проф. д-р Микола Чировський, д-р Юрій Волошин, д-р Михайло Кушнір, д-р Микола Богатюк, мгр Іван Базарко, проф. Симон Вожаківський, д-р Степан Галамай, ред. Вячеслав Давиденко, ред. Володимир Мазур, інж. Вол. Лівницький, мгр Лев Кокодинський, п. Тиміш Мельник, інж. Андрій Забродський, п. Аскольд Лозинський, проф. Аскольд Скальський, п. Михайло Ковальчин, мгр Євген Гановський, п. Володимир Костик, ред. Володимир Левенець. Контрольна Комісія: мгр Іван Вишник — голова, д-р Ярослав Бернадин, п. Богдан Казанівський, п. Микола Зацухний, п. Микола Сидор — члени. Товариський Суд: мгр Євген Лозинський, мгр Ярослав Рак, д-р Олександр Соколиншин, проф. д-р Шутка, п. Петро Шагай.

2-го листопада о год. 8:30 ранку реєстровано делегатів та гостей, а о год. 10:30 започатковано обидва З'їзди спільною сесією, яку відкрив голова ГУ ООЧСУ проф. Іван Вовчук, привітавши присутніх і попросивши ігумена, пароха церкви св. Юрія в Нью Йорку о. д-ра В. Гавліча, ЧСВВ, провести молитву.

— „Ісусе Христе! Ти Сам сказав: де є трос, там і я між вами”, — почав о. Володимир і, продовжуючи молитву, прохав Божого Благословення для всіх учасників З'їзду. Далі у своєму слові він побажав учасникам, щоб всі вони у своїх думках єдналися з християнською Україною і з тими, що за Україну й віру Христову караються по тюрмах і засланнях.

На заклик проф. І. Вовчука присутні вшанували пам'ять померлих у біжучій каденції членів Головної Управи св. п. д-ра Михайла Дужого і св. п. д-ра Нестора Проценка.

Ще кілька привітальних слів голови Головної Управи ОЖ ОЧСУ мгра Уляни Целевич-Стецюк і учасниці З'їзду ОЖ ОЧСУ перейшли до сусідньої залі, щоб там відбувати свою сесію окремо.

Для керування нарадами однодушно обрано Президію в складі: ред. Ігнат Білинський — голова, пор. Лев Футала й інж. Володимир Лісович — заступники голови, проф. Ворис Губка й інж. Іван Кравчук — секретарі.

Ред. І. Білинський зазначив, що XVII З'їзд відбувається саме тоді, коли в Україні йде посилений наступ на українську націю, щоб знищити її фізично й духово. Проте, злочинні концепції ворога не зможуть перемогти духа в Україні, якого репрезентує Валентин Мороз. А це — запорука завтрішнього України. Далі голова закликав учасників З'їзду перевести його в дусі солідарності з українським народом, щоб усі вийшли з цього З'їзду із постановою посилено й далі працювати для підтримки тих, що в Україні стали живим прикладом.

Одноголосно обрано Комісії: Мандатно-верифікаційну — Я. Косановський, П. Шагай, М. Ковальчин, М. Вовпівський і Я. Загородний; Номінаційну — ред. І. Білинський, А. Соколик, інж. А. Забродський, Т. Мельник і В. Мороз; Резолюційну — ред. В. Давиденко, д-р М. Кушнір, інж. Б. Федорак, д-р М. Чирівський, д-р О. Соколиншин, ред. В. Мазур й І. Стасів; Господарчо-фінансову — д-р В. Нестерчук, д-р В. Савчак, мгр І. Винник, М. Павлів і М. Зацухний.

Звіт з діяльності Секретаріату за час 1971-74 рр., склав секретар Управи ред. В. Левенець. Діяльність Секретаріату головно засереджувалась на справному функціонуванні організаційної мережі, на шуканні ширших і ефективніших форм праці, на співпраці з УККА, ОУВФ, іншими організаціями та з громадянством взагалі. Функціонування бюра, зв'язок з Відділами й співзвучними організаціями були справні, але найуспішнішим засобом зв'язку й обміну думок були Окружні Конференції ОУВФ і наради Відділів. В загальному одержано 2.103 листів та іншого матеріалу, а вислано 1.656 листів, 33 обіжники і зразки меморандумів. Відбуто 20 засідань Головної Управи, а також ряд засідань підготовчих комітетів, що працювали в системі Головної Управи. Негативним явищем треба вважати, — заявив звітодавець — що з тридцяти членів ГУ брали участь у засіданнях в середньому коло п'ятнадцяти. Секретар вважає, що співпрацю з організаціями, які не працюють в системі ОУВФ, і референтуру зовнішньополітичних зв'язків слід би поквазити, заангажувавши до цього фахових людей.

Про офіціоз організації „Вісник ООЧСУ” інформував його редактор Вячеслав Давиденко. Спочатку насвітлив він 28-річну історію журналу, що постав за першого голови ГУ ООЧСУ інж. Євгена Ляховича; назвав наступних голів, що теж дбали про існування „Вісника”, а дехто з них навіть були його редакторами. Далі, наголосивши роллю „Вісника” в формуванні української націоналістичної думки, в пропагуванні національно-визвольної концепції та в об'єктивному насвітлюванні подій у світі і в Україні із популяризуванням матеріалів Самвидаву, редактор вказав і на те, що КГБ вся-

ними засобами намагається дезорієнтувати українську еміграцію, „зозулиними яечками”, як це було з так званими Шумуковими „спогадами”.

Звітодавець відчитав понад 60 прізвищ авторів, що друкувалися у „Віснику” в 1972-74 рр., не враховуючи дописувачів. З вдячністю відмітив фінансову підтримку „Вісника” з боку Відділів. Пригадав, що й Головна Управа й Окружні Конференції виносили постанови, що кожний член ООЧСУ повинен передплачувати й пропагувати свій друкований орган. Хоч маючи читачів різного інтелектуального рівня, „Вісник”, — на думку редактора, — як репрезентативний орган не сміє опуститися на позем журналу легкого читання.

Докладний звіт склав фінансовий референт д-р В. Савчак, порівнявши баянс звітної каденції з попереднім, проаналізувавши бюджет і його виконання, порівнявши прибутки та видатки і подавши список заборгованості декотрих Відділів. Тепер, сказав він, заборгованість у кілька разів менша, ніж була заборгованість в попередній каденції. Засобами ГУ ООЧСУ і організацій ВФ, на спілку з Лігою Визволення України, без застосувань збірок, побудовано нагробник св. п. д-рові Дмитрові Донцову за проектом мистця М. Черешньовського.

В загальному закінчено каденцію із значним збільшенням запасного фонду супроти попереднього сальда.

Завершальним був звіт голови ГУ проф. І. Вовчука. „Тисячі доріг, мільйони вузьких стежинок на ниву батьківську ведуть” (В. Симоненко) — такою многогранною, цілеспрямованою була праця Головної Управи й Відділів ООЧСУ на протязі трирічної каденції, — сказав проф. І. Вовчук.

Наради Відділів, Окружні Конференції ОУВФ, на яких в плануванні завжди наголошувалося дружні співвідношення, конструктивні засади праці в громадах і в усій національній спільноті, залучування політичних доповідей про становище в Україні на фоні міжнародного політичного укладу. В загальному в терені виголошено понад 100 доповідей. Ініціатива в зовнішніх акціях, роля в заходах структурального поліпшення зорганізованого життя спільноти і взагалі конструктивна участь в УККА і СКВУ; співпраця з молоддю; 24-та і 25-та зустрічі українців Канади і ЗСА; кожного року гаслові наголошування визначних історичних подій, як 30-ліття УПА, Акту проголошення і відновлення Української Державности, 40-річчя голодової облоги, 30-річчя АВН і УГВР, прославлення героїнь Кенгіру і т. ін.; протестаційні акції проти вандалізму і загального московського геноциду в Україні, як теж протестаційна акція під час приїзду Брежнєва до ЗСА; акції в обороні В. Мороза, Ю. Шухевича, С. Караванського й інших політв'язнів — українців; висилання меморандумів до урядів сенаторів, конгресменів — все це наглядні факти, про які згадав звітодавець. У своєму звіті проф. І. Вовчук навістив генеральні напрями, по яких ішла й повинна йти праця ООЧСУ.

„В праці переважним є збагнути, — говорив професор, — атмосферу, в якій іде дія. Ми оцінювали політичну

ситуацію, вважаючи, що помилиться той, хто повірить у те, що бовтається на поверхні. Тому лаятмотивом нашої праці було розвіювати політичний миротворний туман і виявляти генеральну лінію світової, а зокрема московської політики.

„В нашій еміграційній громаді стан не завжди веселий. Тому ми поставили завдання: не воювати, не битися за „я” — а працювати, і методологія нашої праці в цілому була розбудована й запланована на засадах конструктивних. Трагедія місцевих громад в перебільшеній амбіції при манюсенькій амуніції. До того стан погіршується й тим, що перемагає у нас сонгород”.

„Наші демонстрації в деяких місцевостях були винесені на політичний високий рівень. Та бувас інколи, що ми дзвонимо, наприклад, про героїзм 500 жінок в Кенгірі, але не завжди те капіталізуємо.

„Коли йдеться про політичний аспект, — говорив проф. І. Вовчук, — то Відділи повинні теж виявляти власну політичну ініціативу, бо легше „кушати” пресу провінційну і під її тиском йти до преси столичної; подібно і з приєднуванням конгресменів. В нашій же спільноті Головна Управа ставила як конечну потребу творення синтези державно-творчих актів в цьому від 1917 до 40-их років, і така теза повинна залишатися на завтрішнє, бо наші політичні промахи можуть ставати бумерангами. Наша політична проблема далеко ширша, ніж вона була 1917-му або навіть в 40-их роках, і нам треба говорити із точки зору власної підметности.

„Найбільшим лихом української еміграції є те, що ми поховали нашу власну суспільну думку. А в Сверстюка читаємо: „Ми щасливі, бо в нас народжується власна суспільна думка.” Отже питання завтрішнього дня: „Якщо хочемо жити, треба регенерувати власну суспільну думку.”

В організаційних справах професор вважає, що треба частину людей в „централізмі — децентралізувати,” тобто на периферіях мають бути підсобні люди, що охоплюватимуть ці частини. Так треба розв'язувати недорозв'язану нині організаційну проблему”.

Зазначивши, що старанням ГУ ООЧСУ видається „Акти Української Державности,” працю про голодову облогу України, що субсидійовано понад 2 тисячі дол. на почини інших видань, проф. І. Вовчук ще раз наголосив потребу дружности і фаховости у праці, і власне за таку працю він склав сердечну подяку членам Головної Управи й Відділам. Закінчив апелем: „Хай згинуть наші імена, амбіції — а щоб розквітали слава і добро України!”

Докладний звіт подав голова Контрольної комісії мгр Іван Винник. Контроля виявила, що господарка в організації була ощадна й в рамцях бюджету, і голова Контрольної комісії поставив внесок на уділення абсолютній уступаючій ГУ.

Голова Мандатно-Верифікаційної комісії Я. Косановський запропонував протокол з попереднього З'їзду прийняти без змін і ствердив правосильність XVII З'їзду ООЧСУ в заступленні 28 Відділів з участю 95 деле-

гатів і 29 гостей. Цю пропозицію прийнято одногосло-

но. В дискусії над звітами взяли участь друзі: Семанишин Левицький, Забродський, Бура, І. Кедрин, Білий, Соколишин, Стасів, Блажків, Мороз, Гожак, Шутка, Ваповський, Казанівський і ін.

Ред. Іван Кедрин, який виступав як гість, згадав, що говоритиме не тільки як журналіст, але теж як людина, що була зв'язана віддавна з націоналістичним рухом. Він зазначив, що завжди був і є пропагатором ідеї повороту революційної ОУН до УНРади, і що приклав своїх рук до спільної Деклярації Стецько — Ливицький. І хоч це є інша проблема, але власне участь ООЧСУ в УККА та СКВУ і дає йому можливість говорити про поворот ОУН до УНРади. „Всі закиди, відповіди й оборона, які мали місце між двома сесіями УНРади в 1950 році, сказав він, — це вже нині повний анахронізм. Ситуація в світовій політиці, на Українських Землях і серед вільної української громади нині змінилася”.

„Мені закидають, що ти, Кедрин, був пропагатором нормалізації за Польщі, а тут розпинаєшся, як революціонер. В Польщі була інша ситуація і тепер інша ситуація. На рідних Землях відважні люди борються за права свого народу з позицій советської конституції, а ми, політична еміграція, мусимо стояти на максималістичних позиціях, непримиренних супроти окупанта. І на таких максималістичних і непримиренних позиціях стала остання сесія УНРади. В інтересі Державного Центру є, щоб мав він у своєму складі найсильнішу українську організацію, яка взагалі є у вільному світі, і всі ми признаємо, що такою організацією є ви... Не може існувати Державний Центр як еманация політичної еміграції без націоналістів — це абсурд”.

Редактор Кедрин заявив, що „не можна перекреслювати існування Державного Центру, коли хочемо зберегти чистоту тієї української державницької думки, яка виводить себе від 22-го січня. Очевидно, до того комплексу належить і Акт 30-го червня. Але базою є те, що почалось 1917-го року”.

Дискусія розгорнулася широко й жваво. Дехто з дискутантів застановився над пожвавленням праці в терені, над підтримкою „Вісника” з підвищенням його передплати, над питанням доросту Організації і залучуванням свіжих сил. Заквестіоновано, чому в звітах ГУ не заторкнено зовнішньополітичної дії, а все ж вона таки була і треба цю дію і наші впливи зміцнювати; переконувати американський світ, що детант для нас не є миром, але продовжуванням війни під цим льозунгом. Дехто пропонував змінити методику праці, яка привела б до пожвавлення праці у Відділах. Відвідини осередків членами Гоовної Управи — конечні.

Були завваження, що частина нашої молоді, підпадаючи під вплив ворожих ідей, чужих професорів і таки ж своїх професорів, що колись були націоналістами, а тепер зійшли на манівці — неприхильно наставлена до націоналістичної ідеї, і це одна із причин її неучасті в громадсько-політичних організаціях.

Проф. Вовчук відповідаючи на запитання, почав з

того, що найнебезпечніший той, хто каже, що не помиляється. Він заявив, „Іде відкрита битва між імперією й українським націоналізмом” — зараховуючи сюди все, що „дихас по-українському і визнає вчорашнє й сьогоднішнє українське”. Видавництво, яке пише, що „спогади” Шумука це „дороговказ”, або себе, або когось дурить. Сьогоднішня наша політика має бути такою, щоб і ворог на нас працював. Ідеї не в дії — стає догматичною. Проблему 40-их років ми, на жаль, недоцінили, а то була велика доба... Дзюбу „покаяли” — і що ж... звідділя не будемо його судити. Для мене і Дзюба, і Чорновіл, і Мороз, і Горська — все це святі люди, незалежно від того, чи мали вони партійний квиток чи ні.

На закінчення сесії цього дня, виголосивши привітання З'їздові, голова Об'єднаного Комітету Білорусів д-р Косяк запевнив солідарність білоруського народу з українським у боротьбі за визволення.

Відомий наш колекціонер Василь Харук представив на залі частину своїх збірок, які під час перерв присутні мали приємність оглядати. Тут були банкноти УНР, кредитові білети, окупаційні банкноти з часів Райхскомісаряту України, стяжки з усіх Конвенцій ООЧСУ, пам'яткові відзначки, жетони, картки тощо, видавані Організаціями ВФ, а теж унікати націоналістичних видань. В. Харуку і його дружині Володимирі належить признання.

Іван Кравчук

(закінчення буде)

ТРАДИЦІЙНІ ОБЖИНКИ В ЧІКАГО

Заходами Відділів ОЖ ОЧСУ і ООЧСУ відбулися 5 жовтня в Чікаго в домівці СУМА четверті з черги Традиційні Обжинки, які відкрив голова Відділу ООЧСУ Я. Загородний. Для переведення імпрези запросив він др. Степана Голяша, який розказав про традицію святкування закінчення жнив в Україні.

Відтак відбулася інсценізація обжинків, яку, співаючи народніх пісень, виконали 60 членкинь ОЖ в народніх строях із снопом пшениці на чолі з дівчиною із вінцем на голові, сплетеним з колосків збіжжя. На сцені чекали на них голова Відділу ОЖ ОЧСУ і голова Відділу ООЧСУ. „Жниці передали їм сніг пшениці і вінець, що символічно представляло закінчення жнив. Приймаючи сніг, голова Відділу ОЖ ОЧСУ подякувала їм і побажала щасливо, з Богом дочекати других жнив, а дівчині, яка передала вінець, щоб здорова жила і шлюбного вінця доросла.

Відтак друг С. Голяш попросив о. крилошанина, пароха Собору св. Володимира і Ольги Маріяна Бутринського, що був у товаристві о. Івана Кротця, поблагословити їжу на столах, яку приготували членкині ОЖ ОЧСУ. Всі присутні засіли до спільної вечері. Під час вечері танцювальна група Осередку СУМА ім. М. Павлушкова під керівництвом Степана Косовського виконала чотири народні танки.

Після вечері при звуках оркестри проф. В. Чижика відбулася забава з танцями, яка тривала до пізньої ночі.

К.П-ий.

IV З'їзд ОЖ ОЧСУ

2-го і 3 листопада в готелі „Коммодор” відбувся рівночасно з XVII З'їздом ООЧСУ IV З'їзд ОЖ ОЧСУ.

Відкриття проведено спільною молитвою, яку відчитав о. Гавліч, і вступними словами голови Головної Управи ООЧСУ проф. І. Вовчука і голови Головної Управи ОЖ ОЧСУ мгра У. Целевич. Після цього делегати ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ відбували свої наради окремо.

Вітаючи присутніх 39 делегаток і численних гостей, пані Уляна Целевич підкреслила, що IV З'їзд ОЖ ОЧСУ присвячений Морозові і жінкам-героїнам Кенгіру. Присутні постачням з місць і однохвилиною мовчанкою вшанували пам'ять померлих членкинь ОЖ.

Після вибору Президії З'їзду, Комісії, відчитання протоколу попереднього З'їзду та внесення відповідних зауважень і запитань, звітувала голова Головної Управи, приділивши найбільше уваги праці, проведеної на зовнішньополітичній діяльності. Її звіт доповнили фінансова референтка М. Твердовська, секретарка М. Лозинська і редакторка жіночої сторінки „Вісника” А. Давиденко.

Після перерви відчитано привітання, одержані від сенаторів, конгресменів та українських організацій. Від СФУЖО вітала З'їзд мгр І. Пеленська, а від СУА — ред. Л. Бурачинська. Прочитано також привіт від голови Ліги Визволення України пані Солонинки.

Жваво розгорнувся обмін думок в дискусії по звітах.

Перший день З'їзду закінчився спільним бенкетом з делегатами ООЧСУ і гостями.

Другий день З'їзду почався двома доповідями: проф. І. Вовчука і письменниці Оксани Керч. Після цього прийшли до слова комісії.

Одноголосно признавши абсолюторію уступаючій Управі, делегати переобрали на голову ГУ ОЖ ОЧСУ Уляну Целевич, а до Головної Управи вибрали: Дарію Степаняк і Стефанію Легету — на заступниць, Марію Лозинську і Мирославу Ласовську — на секретарок, Стефанію Бернадин — на референта зовнішніх зв'язків, Анну Гарас — на організаційного референта з помічницями: Марією Карпишиною, Софією Радьо і Анною Яковиною; Марію Твердовську і Марію Василик — на фінансових референтів. До Культурної Комісії під керівництвом Марії Нестерчукової увійшли: Теофіля Ганушевська, Марія Савчак і Наталя Голембійовська. До Суспільної опіки обрано Марію Кульчицьку і Дору Кульчицьку, до Пресової референтури — Оксану Керч, Аллу Давиденко і Любу Чайковську, до Господарської референтури — Марію Пенджолу, Доню Магаль і Марію Коваль. Архіварами ОЖ ОЧСУ обрано Марію Романенчук і Володимиру Харук, а як вільні члени Управи ввійшли Надія Голяш, Люба Гоянюк і Слава Шудлюк.

Людмила Костик очолила Контрольну комісію, до якої увійшли Богданна Сидор-Чарторийська, Стефанія Рудик. До Товариського Суду обрано Анізію Мірчук — на голову, Катрю Мороз і Лесю Пащак-Талмич — на членів.

На З'їзді засновано Секцію молодих членкинь ОЖ ОЧСУ на чолі з Ларисою Лозинською-Кий. До Управи Секції увійшли: Галина Климук, Галина Стельмах, Ада Легета та Слава Карпишівна.

Переобрана Голова ГУ ОЖ ОЧСУ Уляна Целевич подала план праці на найближчий час. Фінансова референтка Марія Твердовська відчитала проєкт бюджету Головної Управи на 1974-77 рр.

Після відчитання та схвалення резолюцій і відспівання національного гімну З'їзд закрито.

Старанням п-ва В. і В. Харуків під час З'їзду була зорганізована і гарно оформлена виставка видань ООЧСУ, українських марок, грошей, документів з діяльності філадельфійського Відділу ОЖ ОЧСУ (голова Я. Савчак), із зовнішньополітичної діяльності ОЖ ОЧСУ, відзнак і медаль, альбомів, конгресових рекордів, документів, статей, віршів, присвячених трагічній смерті 500 жінок в Кенгірі і Валентині Морозові, фотографій, а також зразків народньої творчості: вишивок, різьб, кераміки власности наших членів (У. Целевич, Г. Кульчицької та ін.)

Пресовий референт

РЕЗОЛЮЦІЇ, СХВАЛЕНІ НА IV З'їзді ОЖ ОЧСУ

Резолюційна Комісія: Люба Чайковська — голова, Уляна Целевич, Ярослава Куліш, Стефанія Бернадин, Наталя Голембійовська — члени.

— IV З'їзд Об'єднання Жінок Чотирьох Свобід України проходить під знаком 20-річчя трагічної загибелі 500 героїнь в Кенгірі.

— IV З'їзд проходить під знаком нечуваної в нашій історії події — тримісячної голодівки героя і мученика, знаного історика і письменника Валентина Мороза, який став символом визвольної боротьби українського народу.

— З'їзд вітає їх Блаженство Кардинала Йосифа Сліпого, їх Блаженство Владика Мстислава та радіє їхньою інтервенцією в обороні Валентина Мороза, Леоніда Плюща та всіх інших нескорених мучеників і героїв, якими щораз більше поповнюються советсько-московські тюрми і концтабори.

— З'їзд вітає Організацію Українських Націоналістів та її Голову Ярослава Стецька.

— З'їзд вітає найвищий координаційний чинник української еміграційної спільноти СКВУ.

— З'їзд передає привіт Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій, з якої надалі тісно співпрацюватиме.

— З'їзд вітає нашу найстарішу наукову установу — Наукове Товариство ім. Шевченка з його сторіччям.

— З'їзд вітає започатковану ОЖ ОЧСУ спільну дію всіх самостійницьких організацій в обороні В. Мороза і Л. Плюща.

— З'їзд закликає членство ОЖ ОЧСУ підтримати фінансово Фонд Оборони України при Фундації Волі.

Оксана Керг

Українська жінка в національному самостворенні в Україні і тут.

Євгенія Гінсбург, професор історії казанського університету та співредактор партійної газети „Червона Татарія”, ув'язнена в 1937 році, пробула вісімнадцять років на засланні, зокрема в Магадані, на Колімі, в жіночому таборі Ельгені, що якутською мовою означає „мертвий”. Про це вона пише в своїй книжці спогадів „Крутий маршрут”.

„Загальні роботи тут називають мелодійним словом „меліорація”. Ми виходимо з зони в повній нічній темряві. Ідемо кілька кілометрів по п'ять у ряді, під крики конвоїрів та прокльони блатнячок, які попали за якісь злочини в нашу бригаду. Пройшовши цю відстань, опиняємося у відкритому всім вітрам полі, де бригадир, злодій Сенька, огидний тип, одверто пропонує теплі штани за „час без горя”, видаючи кайла та залізні лопати. До першої години дня туюємо тими лопатами вічну мерзлоту колимської землі. О першій годині дня тяжкий крок по снігових кучугурах, крики й погрози конвоїрів, щоб не збивалися з такту: крок вліво, крок вправо — стріляю! В зоні чекає на час вимріяний шматок хліба і балан-

Доповідь, виголошена на IV З'їзді ОЖ ОЧС* 2-3 листопада 1974 р.

— З'їзд схвалює повний бойкот „культурного обміну” між західними державами і Советським Союзом, який використовує цей обмін для своїх імперіялістичних цілей, дискримінації наших культурних і мистецьких надбань, політичної дезорієнтації як чужинців, так і наших людей, скріплення своїх впливів у вільному світі та ширення незгоди і розбрату серед нашої спільноти в діаспорі.

— З'їзд суворо засуджує тих земляків, які не солідаризуються з бойкотом „культурного обміну”, чим піддержують акції окупанта, діють на шкоду визвольній боротьбі та ширять огірчення серед нашої молоді, яка має бути пересемником наших ідей і починів.

— В обличчі посиленого ворожого наступу на українську політичну еміграцію З'їзд закликає кожну українську жінку у вільному світі включитись в акцію виборення волі для нашої уявленої Ватківщини і бути моральною підпорою для наших нескорених борців на рідних землях.

да, опісля півгодинний спочинок, під час якого товпимось біля залізної печі, намагаючись набрати з неї стільки тепла, щоб вистачило бодай на півдороги. І знову кайло і лопата тепер уже до пізньої ночі. Вимір обробленої землі викликає диковинну лайку бригадира: „Як писати про виконання пляну, як ці доходяги навіть тридцяти процентів не можуть захопити!” І нарешті ніч, повна кошмарів і томливого очікування удару в рейку на ранній „підйом”.

В цьому маленькому уривку життя Євгенії Гінсбург немає ще мови про хвороби, про шпиталі, про доходяг та про неперевершене явище — мамок. Мамки це матері, яких розлучили з їхніми немовлятами, або просто вагітні жінки. „На кормьожку!” — удар в рейку. Безстатеві, закутані в ганчір'я постаті по п'ять сунуть під охороною в „дитячий комбінат”, де кожній на руки дають немовля. Немовля намагається виссати пару крапель молока з грудей тієї, яка перебуває на так званому ельгенському пайку, а працює на лісопавалі. Після кількох тижнів таборовий лікар констатує зникнення молока, і „мамку” відправляють на етап, а немовля залишають на пляшці. Нерідко мати пізнає власну дитину по якійсь прикметі, але це не має впливу на заведений порядок. Найчастіше вона тієї дитини більше ніколи не побачить. Бо стан „мамок” — пливке явище, його поповнюють щораз нові, зведені з усієї Коліми „грішниці”.

Ці фрагменти каторжного життя в жіночих таборах Коліми відслонюють лише краєчок жахливої дійсності, в якій караються наші землячки. З тієї книжки, а таких книжок стало появлятися щораз більше, ми виписали декілька прізвищ українок з характеристикою авторки-чужинки, що, як бачимо, відрізняє їх дуже позитивно від в'язнів інших національностей.

Першою українкою, яка зустрілась Євгенії Гінсбург у поїзді, в так званому століпінському вагоні, що віз їх етапом на Коліму, була українська письменниця Зінаїда Тулуб, автор-

ка відомого роману „Людолови”. Вигляд тієї письменниці, що каралась у таборах двадцять років і, повернувшись на волю, пережила ще знуцання над тією книгою, бо мусіла її переробити і тоді померла, авторка описує так:

„У Зінаїди Тулуб був вигляд шляхетної дами минулого століття. У неї чудесна брудна і заплутана коса, незвичайно правильні риси обличчя та сумні, але прекрасні очі. Вона звернулась до мене:

— Ви злякались? Ви плачете?

Це вперше так до мене хтось заговорив...

Зінаїда Тулуб могла годинами читати напам'ять романи Мопассана українською або французькою мовами. І це вона робила темними ночами в запломбованих вагонах, переносячи нас у далекі, кращі світи. Вона зачаровувала навіть безнадійних блатнячок, позбавлених людських прикмет. От дама, чорт побери!”

А ось інша українка, лікар в жіночому таборі Магадану, Ангеліна Клименко. Її авторка спогадів називає справжнім ангелом, справжньою святою. На відміну від усіх лікарів і лікпомів, вона справді рятувала людське життя в тій дійсності, де ціна його копійка.

З маси „зечок” української національності, які відрізнялись від інших життєздатністю, суворими вимогами до себе та музикальністю, що не покидала їх у найчорніші хвилини, згадано Таню Крупеник, племінницю горезвісного Панаса Любченка, що в часи ежовщини сам на себе наклав руку. Таня Крупеник, молода і гарна, мала присуд двадцяти років заслання. 1948 року вибухла на агробазі в Ельгені пожежа, де Таня працювала агрономом. Знаючи, що на неї впаде підозріння в підпалі, а це означало новий реченець, Таня повісилась. В одну білу ніч короткого колимського літа вже мертву Таню Крупеник — „карі очі, чорні брови” — знайшли в теплярні, де вона вирощувала помідори й огірки для тюремного начальства. Над голозою Тані кружляли й бриніли хмари обридливих, повних людської крові комарів, подібних до кажанів”.

Акушерка Галя Стадник просилась на роботу за своєю професією, але їй в цьому відмовили, бо вона мала статтю, що не дозволяла їй працювати на становищах так званих „придурків”. Рубаючи ліс з авторкою книжки, вона знайшла спосіб, як робити так звану „туфту”,

тобто дурити бригадира: складала на свої штабелі вже порубані в минулих роках колоди.

Ще була в таборі баба Настя, природний лікар, що не одній „зечці” врятувала життя. Інтелігентна Надя Федорович теж згадується в книжці з теплотою. Згадана Галя Стадник, яка опинилась разом з Гінсбург в стані доходяг, тобто при смерті, знайшла під снігом замерзлу малину і тим підтримала загасаюче життя обидвом.

Безприкладно жорстоке життя наших жінок у найжахливішій концтаборовій дійсності відвертає нашу увагу від українок, що перемагають, здавалося б, непоборні труднощі на так званій волі в Україні. Непосильний тягар виховання дитини, щоб не наразитись на підозріння в антисоветській агітації і рівночасно зберегти душу дитини — чи не найбільший подвиг. Поза тим найпершим обов'язком залишається завзятий змаг з матеріальними труднощами. Боротьба за власний куток, за незалежність від розбещених начальників, хитропі зі зводниками, нерідко з чоловіками, що, будучи в важкому становищі, розпиваються, занедбують родину і заводять нові родинні зв'язки. І в цій дійсності українка бореться не лише за особисте щастя, але й за покривдену українську дійсність, за мову, щоб не була вона хохляцькою, за школу, за історичні пам'ятки. Трапляється, що славна співачка, яка співала все життя на московській сцені, зберігала в Україні куток, щоб бодай на старості літ притулитись на рідній землі. І все це під тиском страху і непевності.

Важко встановити ступінь свідомості загалу українського жіноцтва. Його відкриваємо звичайно тоді, коли приходить смерть і з нею зникають всі міри обережності. Відважні й одверті втрачають волю і часто життя. Нам відомі десятки патріоток, які караються попавши в число „зечок”, що їм грозить смерть або загин в безмежних просторах архіпелагу Гулагу, і, замість статистики, ми можемо лише встановити обряд пошани та молитовного зосередження.

На вільній землі ми повинні не лише молитися за них. Не лише згадувати їх в урочисті хвилини, але й помагати в спосіб доступний

Мирослава Ласовська

Фонд Лярисы Целевичівної

14-го вересня ц. р. на засіданні Головної Управи Об'єднання Жінок ОЧСУ мгр Уляна Целевич-Стецюк повідомила, що вона і її чоловік Андрій постановили уфундувати щорічну нагороду за кращі твори мистецтва. Конкурси проголошуватиме кураторія, в склад якої панство Целевичі запросили письменниць Мирославу Ласовську, Аллу Давиденко, Оксану Керч і студенток Колумбійського університету Лярису Лозинську-Кий та Галю Климук. Конкурсний Фонд, з якого щорічно виплачуватиметься нагороди в сумі 500 доларів, названо іменем Лярисы Целевичівної.

Ляриса Целевичівна — це молоденька українська патріотка, яка навесні свого життя загинула в нещасливому випадку, осиротивши

батьків, приятелів, українську громаду. Ляля-Ляриса відійшла у засвіти, та пам'ять про неї, про її гарячу любов до України, яку покинула вона малесенькою дитиною, залишилася між нами. Вона мріяла своєю працею допомогти знедоленій батьківщині. На жаль, надто коротким було її життя.

Бажання Лялі-Лярисы допомогти Україні в якійсь мірі хочуть виконати її батьки, тому вони рішили створити Фонд, в який щорічно вкладатимуть 500 дол. Тих п'ятсот доларів будуть призначати тим, що відзначаться в ділянках української культури — музики, літератури, образотворчого і в інших родах мистецтва.

Проголошування конкурсів не має на цілі чисто матеріальну підтримку культуротворцям, це радше моральна підтримка, тих що збагачу-

і доцільний. Але непомірно більший обов'язок — використати можливості, якими розпоряджаємо тут, у вільному світі. Нас так багато на вигнанні, що можемо створити український Квебек, українську Ірландію, нас вистачить в діаспорі на народ величиною Бельгії, Фінляндії. Ми маємо вже молоде покоління з високою освітою, яке працює на високих становищах в адміністрації, шкільництві, політиці. Ми мусимо не піддаватись провокаціям ворога, що за всяку ціну намагається нас розсварювати, компромітувати, розкладати. Будьмо Кассандрами, які заклинатимуть: Не їдьте туди, до Советського Союзу! Не давайте себе спокушати облудною „співпрацею з народом“, не приспляймо своєї совісти, не посилаймо наших дітей на Україну, бо вони, крім поліцаїв і провокаторів, там нічого не побачать. Покажуймо їм Україну в літературі, мистецтві, історії, що творились сторіччями, а не барахло, яке несовісні продавці продають нам за добру монету, бо то все брехня — туфта, як кажуть „зеки“. Московські сантиментальні „частушки“, циркові дикі танці, препароване артілями народне мистецтво, за яке в Україні карають!

Мені боляче нагадувати про заник нашої гордості, про заник ненависти до ворога, яко-

му ми їдемо покорятися, б як інакше назвати поїздки в Україну, коли там за вами слідкують як за злочинцями.

Мені боляче згадувати про це, про втрату розуму. Ми стояли, пікетуючи, перед будинком театрика, де співала Бела Руденко. Мої земляки йшли туди, відвертаючи від нас очі, засоромлені, а деякі з ненавистю та лайкою, бо ми були їхня загублена совість. Але вони самі добровільно відсівалися від громади, як пуста полова. Ми їх втратили, вони раніше чи пізніше пристануть до „прогресистів“, як то було у двадцятих, у п'ятдесятих роках. І може когось і шкода втрачати, але даремне, це ті, до яких голос Кассандри не дійде, бо вони „оглухли, не чують“.

Сьогодні нам слід всіми силами протиставитись новій хвилі намагань нас знищити. Ми мусимо вести акцію за припинення туристичного шалу, бойкотувати крамарів советським барахлом, впливати на слабодухів, влаштовувати віча, семінари, дискусійні вечори, обеззброювати гондлярів живим товаром — туристичні бюро, з'їзди туристів та інші шкідливі вияви московської офензиви. Найвищий час вийти зі стану оборони, найвищий час, змобілізувавши всі сили, перейти у наступ!

ПРИВІТ

XIV Крайовому З'їздові СУМА

Дорогі Подрузи і Друзі — Делегати З'їзду!

Крайовий З'їзд, зокрема 25-ліття існування будь-якої організації чи установи, це нагода не тільки проаналізувати й зробити оцінку успіхів і недочотів організації, але це й завдання — на досвіді минулого скріплювати сучасне для створення тривалих основ майбутнього.

На шляху, що його дотепер пройшла Спілка Української Молоді в Америці, треба було переборювати багато труднощів у вихованні та збереженні національної ідентичності молодого українського покоління на чужій землі. Це завдання знаходило свою співзвучність і у змаганні молодого українського покоління в Україні. І тут — у вільному світі, і там — на українських землях, молоде українське покоління опинилося під загрозою денационалізації: тут — в процесі добровільної асиміляції, там — під тиском насильно здійснюваної русифікації.

І хоча живемо в різних умовинах, у різних світах — вільному і поневоленому — передумовою нашого буття як української нації, на завтрашній день, тут і там, — є збереження нашої національної і культурної самобутності.

У просторі історичного минулого України немало духових і фізичних ран завдав ворог українському народові, намагаючись вбити його душу і тіло.

Однак, як це промовисто висловлює символ незнищенності українського духа — Валентин Мороз, — на згадку, де вже навіть попіл давно розвіявся за вітром, прийшло „Симоненкове покоління”, яке в атмос-

ють українську культуру у вільному світі.

Першим конкурсом проголошується конкурс на вокально-музичний твір з героїчною тематикою для сольоспіву, хору чи камерного ансамблю. Склад журі буде поданий в окремому комунікаті.

Композиції на вокальні твори, написані протягом 1974 року, слід надсилати до кінця лютого 1975 р. в трьох копіях. Журі працюватиме від березня по вересень 1975 р., а вислід конкурсу буде проголошений в жовтні 1975 року.

Адреса, куди слід посилати композиції:

Miroslawa Lassowsky,
881 Washington Ave, 5. E.,
Brooklyn, N. Y. 11225

фері тотального зисвір'я живим прикладом героїчної громадської поведінки запалило вірою інших.

Іскри їхньої одержимості падали не тільки в замерзлу українську дійсність на Україні, — прискорюючи кінець льодовиковому періодові, — вони теж розбризувались і поза межі рідних земель, усюди там, де живе українська людина, і від них танули льоди еміграційного збайдужіння і самовдоволення.

З почуттям невиконаного завдання треба ствердити, що не ми тут, а вони там — в Україні — відродили український культурний процес, розвивають українську політичну думку та здійснюють становлення національної ідеї.

Ми, тут — у вільному світі, оточені морем матеріальних достатків, не дотримуємо їм — в Україні — кроку у творенні культурних цінностей. Щобільше — ми починаємо розгублюватись на дорогах і стежинах, які — як казав Симоненко — „на піву батьківську ведуть”. Ми починаємо щораз глибоше, духом і тілом вростати у чужу землю, у чужий світ, приймаючи чужу мудрість за свою.

Перед вами, провідниками молоді, які ведете і відповідаєте за майбутнє молодого українського покоління, ця проблема стоїть у повній ширині; Ви стоїте на фронтних позиціях у битві за духове й національне обличчя української молоді на еміграції. Історія й українська нація не приймуть ніяких виправдань наших з вами невдач у вихованні й збереженні українського молодого покоління для України. Воно або стане допоміжним чинником в процесі відродження й розвитку української культури, яку Москва зводить в Україні до провінційального додатку до світової російської культури, — або стане ґрунтом для розцвітання чужих культур. Воно або збереже себе складовою частиною українського національного організму, або, як перецеплена гілка, вросте у чужий організм.

Ваше завдання, провідної організації — Спілки Української Молоді, яка творить авангардну молодечу частину Українського Визвольного Фронту, знаходити відповідні способи і методи для збереження українського молодого покоління для України.

У цьому Ви завжди знайдете повну підтримку і дружню співпрацю братніх Організацій Визвольного Фронту, бо всі ми однієї ідеї і всі прямуємо до однієї мети.

Між нами не може бути будь-яких селекційних поділів у членстві; для кожного має бути те місце у Фронті, на якому він може найкраще проявити свої інтелектуальні, організаційні чи виховні здібності.

Лист до Папи

(витяги)

Святіший Отче!

... Чи Ти залишиш без відповіді безчисленні зойки мільйонів християн, переслідуваних з усією гіпокризією за залізною заслоною? Осмілююся сказати, що ті люди перебувають в нестерпних муках і самі себе запитують, на що ще чекає Папа? Чекаємо від Папи слів: „Сій, ані кроку далі!” — Ми чекали на ті слова під час Еспанської війни, чекали, коли при владі були Муссоліні і Гітлер, та надармо.

Сам Ісус Христос не вагався запитати своїх учнів про голоси, які кружляли про Нього: „Хто Я, що кажуть про Мене”? І це додає мені відваги поставити питання: ким є Папа в сучасній добі?!

Святіший Отче, якщо Ти уважливо прислухався б голосам цього світу, то легко довідався, що про Папу думають: що це особистість, яка раз назавжди заступила милосердя дипломатією, яка вірить, що дипломатія ров'язує всі проблеми, і то в той час, коли вона є мистецтвом виминання, мистецтвом облуди, викрутів, мистецтвом, як говорити з лихим співрозмовником, з співрозмовником, який нічого не репрезентує з того, що вдає нібито репрезентує; мистецтвом говорити так, щоб нічого не сказати з того, що треба сказати, а передусім мистецтвом мовчання в той час, коли належить го-

Усі ми разом — або, у побратимстві, спільним зусиллям сповинимо важкі обов'язки і здійснимо трудні завдання, покладені на нас призначенням національної долі, — або, в розсіянні, загубимось на перехресних шляхах у мандрівці до обітваної землі, — і станемо забуті власним народом.

Перед усіма нами лише одна альтернатива: успішно скласти історичний іспит перед українською нацією. Такий іспит мусите насамперед скласти Ви — Спілка Української Молоді, — яка суть і мету свого існування і дії визначила гаслом — „Бог і Україна”.

У глибокій вірі, що цей іспит СУМА складе почесно і відповідально, вітаю Вас дружньо з нагоди Вашого З'їзду і 25-ліття СУМА від Головної Управи Організації Оборони Чотирьох Свобід України.

Ігнат М. Білинський

Голова ООЧСУ

Елленвіл 16 листопада 1974 р.

ворити ясно і голосно.

Святіший Отче, чого сподіваються від Тебе вороги Церкви і вороги Христа Спасителя, що Ти є Його намісником? — Передусім сподіваються Тебе приспати гарними словами, якщо Ти будеш мовчати. Можна сказати, що від часу смерті Пія XI їхні надії сповнилися! А сама смерть Папи Пія XI лишається такою таємною і такою корисною для сучасних диктаторів, що насуваються всякі припущення. „Іс феціт, куї продест”. Та смерть принесла диктаторам користь, бо Папа Пій XI умів говорити голосно і переконливо!

А потім мовчанка Папи Пія XII — дипломата „пар екселянс”. Здається, що він був поінформований про злочини гітлерівців і мав сказати: „Щоб затаврувати такі злочини, треба вогнених слів”. Чому ж не сказав голосно і виразно цих вогнених слів?

Роблю підсумки: на 29 перших папів один помер у в'язниці, другий на вигнанні, а третій навіть не знати як. Всі інші вмерли мученичою смертю. Всі, отже 26 на 29. Такою була в час творення наша Свята Римська Церква. Тільки через кров своїх пастирів устоявся примат Папи. На початку Церквою управляли люди, які вміли вмирати тому, що мали відвагу говорити. А тепер довгий час папи не вмирають мученичою смертю. Але що ж? Мучеництво додало б багато поваги Твоєму Урядові.

Нагоди не бракувало Коли б Папа Пій XII промовив і явно затаврував би те, що мало бути затавроване, може закінчив би життя в концентраційному таборі.

А тепер? Чому не забереш публічно голосу в обороні віруючих в ССРСР, переслідуваних, тих домовників нашої віри, що про них говорить Твій патрон св. Павло?

За Гітлера — ані словечка. А тепер те саме у відношенні до християн за залізною завісою. Всі добре знають, що там діється, але не треба про це говорити. Чому? Щоб уникнути гіршого? Але чи те гірше вже не наспіло в московських таборах смерті, в психіатричних в'язницях, де люди думають інакше, як уряд? Що Ватикан назве ще гіршим?

ЛЕГЕНДА І ДІЙСНІСТЬ

(Закінчення)

Тільки маючи в розпорядженні каталог незаперечно оригінальних здобутків національної мислі, що належать конкретній спільноті, можливо конструювати оригінальний каркас теоретичних синтез на тему даної духовости, що в свою чергу автоматично з'ясовує її субстанцію і ідеал, який повинен її символізувати.

Проблема, над якою сьогодні мучиться мисляча, пересічно свідома українська людина, це політичний фаталізм української національності. Ясно, що ця думка стає величезним рушійним чинником збудження національної свідомости в українській масі обабіч фатальних кордонів, що поділили українську націю на Україну скитальську і Україну нескорених. Але думка не знає кордонів і обмежень, зокрема думка переслідуваної спільноти, що за всяку ціну прагне до повної свободи. Народ, що перебуває під тиском обмежень і заборон, починає з часом все настирливіше допитувати свій фаталізм. З погляду логіки психологія народу безсила перед цим полоном допитливости, в якому шукає свого прозріння.

Збуджена свідомість поневолення загострює патріотичне почування і з часом оформлюється, як окремий і своєрідний критерій оцінки всіх політичних подій, тобто приводить до вищого ступня політичного освідомлення загал поневоленої національної спільноти.

Обравши раз визначене політичне „вірую”, як аксіому, ця спільнота не здатна вже звільнитися з нав'язаного їй закону боронити свою політичну автономію всіма засобами, які тільки постачають їй різні випадкові ситуації. Уби-

Коли перші християни ставили чоло левам на аренах, чи тоді перший Папа св. Петро згоджувався з Нероном хоч би через треті особи?

Оте, що про Тебе говорять, Святий Отче, і про що так відкрито говорять, що Ти хіба мусів би бути насправду глухим, щоб того не чути.

Преп. О. Крукбергер

Пріор монашого римо-католицького

Чину Домініканів

(„Ле Поїнт”, 10.IX.73)

ти переслідуванням національні почування неможливо, бо вони найпереконливіші свідчення існування окремої національної спільноти.

Політичні переслідування тільки зміцнюють почування окремішности і відокремлюють незримим кордоном переслідувану національну спільноту від панівної. Боротьба з опресором підсилює вітальність репресованої нації та акумулює її агресивність. Програмові переслідування мобілізують самооборонну протидію, підсилену почуванням несправедливости і кривди.

Українська нація історична, але молода, і вона поривається до державного лету у віки з усім ентузіазмом молодости, окрилена патріотичним ідеалізмом.

Патріотична поезія сучасної України неймовірно дзвінка.

Героїка патріотичного почування стає священним культом, релігією української нації.

Україна хоче бути вільною нацією, і патріотичний ідеалізм окрилює кожного українця своєю величною поетичністю, такою світляною і променистою, що все підле й темне перед нею блякне.

Сьогодні кожного українця наснажує ідеалізмом почування своєї правоти, глибоке моральне переконання, що він бореться за правду і справедливість.

На цьому базується ідеалізм сучасної української поезії спротиву.

Нам, сучасним українцям, мабуть, і не усвідомлюється, що ми живемо в найдзвінкійшій добі нашої історії, що проблема України ніколи досі в гльобальній історії не звучала такою широкою гамою акордів, сповнених динаміки і краси, не зважаючи на увесь трагізм тієї багатозвучної музики.

Сьогодні ми маємо змогу відчутти, як міцніє в нас мускулатура нашого національного почування і свідомости тому, що ми нарешті оформлюємося в суцільну національну спільноту понад усі режимні й політиканські спекуляції, націлені на нашу загибель.

Соняшний український націоналізм, оця не-

переможна, майже релігійна надхненість, в ім'я якої кидають себе під колеса історії наші найідейніші люди, невже це не доказ нашої живучості і нашого прометеївського національного ідеалізму?

Світляна і справедлива правда окрилює нині цілу українську націю, і ми сповнені непереможної віри, що прямуємо історично визначеною нам трасою до остаточної мети, згідно з усіма законами історії, політики, економіки, культури і філософії.

Там, де немає репресій, там немає і не може бути спротиву, бо джерелом спротиву завжди були і будуть репресії. Це — аксіома політичних питань у різних формаціях.

Паціфікація психології можлива тільки в атмосфері, в якій наступило розпруження психологічного напняття, викликане таким чи іншим видом масового насильства. Репресії не тільки зміцнюють спротив, але й викликають його ідейний культ, творячи запальний стан. Усяке масове насильство, крім того, що це дикунський засіб владарства, це також елемент анархії. Масові переслідування та утиски практиковані державними установами, провокують саме те, перед чим вони тремтять — поступову анархію.

Нормальна діяльність державної апаратури неможлива в атмосфері психологічного піднесення, в стані психози, яку провокує атмосфера утисків, не тільки в масі переслідуваних, але й в масі домінуючій. Усякий адміністративний терор підсилює спротив і анархію, як психологічну протидію, що в процесі тривалого утиску перетворюється на конспіративну дію.

Конспірація — це вже програмовий спротив, заснований на ідейній базі, а кожна ідейна конспірація це підпал системи, що її викликала, і якщо її не заспокоїти засобами двостороннього порозуміння, вибух неминучий. Таке заспокоєння можливе тільки в атмосфері довір'я і нормалізації.

Масові репресії були колись і залишилися вульгарною адміністративною тактикою диктатур, бо кожна диктатура в самій своїй засаді фальшива і аномальна адміністративна система. Анемія кожної диктатури в безпорадності адміністративній і адміністративному примітивізмі. Таку адміністративну аномалію викидає звичайно на арену історії якийсь потряс-

ливий політичний хаос, коли самозванча інквізиція вдається до найбрутальніших засобів і методів насильства, щоб опанувати анархію, яку сама затіяла. З таких імпровізованих застій, в самій засаді анархічних, виникає повна хаотизація нормального адміністративного ритму.

У системі, збудованій на базі анархії, хаосу та примітивізму групою фанатиків якогось непрактичного і нереального екстрему, виключена нормальна функціональність адміністративного апарату. Це факт, який історія безуспішно покищо втовкмачує людському глуздові, що поривається „з лопатою на сонце”. Часто навіть ідейно виправдані революції руйнують цінні здобутки своїх змагань примітивною адміністративною аматорщиною.

Анархія і жорстокість супроводять майже кожен революцію, якщо їх очолюють обмежені аматори фанатизму, заражені відплатними комплексами. Політичний і адміністративний позитивізм базується на зрілому домовленні окремих таборів чи то спільнот в напрямі гармонійного співіснування, і саме в цьому ключ мистецтва гуманності в найширшому розумінні цього слова.

Процес збудження патріотизму в українських генераціях, що вирости й виховалися поза межами України, можемо уважати своєрідною революцією, яку нехотячи розбурхала советська кагебівщина.

Старше еміграційне покоління раптом і з здивуванням помічає народження нового, бойового покоління, що, хоч і не засвоїло іноді навіть достатньо знання про свій рід, зворушене трагедією країни походження своїх батьків, їхньої прабатьківщини, стає на прою, протестуючи проти режимних злочинів.

Таким чином відомий і багато разів цитований фізичний закон, згідно з яким кожна дія викликає протидію, видається універсальнішим, як могло досі здаватися. Несподівано сучасна українська молодь почерез кордони і океани солідаризується з найсвідомішими синами і доньками українського народу, що з гідністю та геройською мужністю відстоюють свої національні ідеали, за що їх советський режим протиконституційно переслідує. Регенерація патріотичної духовності в молодих українських поколіннях поза Україною — це но-

вий етап в історії нашої нації поза її історичним материком.

Важко збагнути перверсію комуністичної партії Советського Союзу, що реклямує сьогодні свої досягнення на тлі загальновідомих жорстокостей того ж режиму у відношенні до українських патріотів, яких запроторюють в концтабори та лікарні для божевільних тільки за те, що вони боронять культурну автономію України в системі ССРСР. Інтересно, що досі жадна з світових комуністичних партій активно не запротестувала проти цього драконівського насильства над громадянами „української республіки”, що протиставляється наступові російського шовінізму, якому патронуює партійний ареопаг Кремлю.

Примітивна утопія сучасного советського режиму — це гльобальний совет з осередком у Москві, що заснований на двох месіянізмах: в московській формі марксизму і московського расизму, що є виявом абсурдної мегальоманії обмежених фанатиків.

Російських дисидентів советський режим експатріює, вдаючись до зручної тактики зберегти визначні особистості російського народу і дати їм змогу працювати для свого народу, звільняючи себе одночасно від понурих звинувачень, якими заплямована минушина советського режиму перед своїм народом і цілим світом. Але надто висока ціна українських політичних в'язнів і надто вони грізні для політики Кремлю, щоб можна було сподіватися на будь-які полегші їхньої долі.

Без сумніву, як це найочевидніше доводять політичні репресії в Україні, найгрізніші і найнебезпечніші для Кремлю з усієї дисидентської маси, що множитья в ССРСР, дисиденти-українці, українські інтелігенти, і тільки перед ними тремтить кремлівський ареопаг. Він боїтья їх більше, як атомових бомб і воєнних ескадр Америки.

А. Бенко

ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ПЕРЕДПЛАТИТЬ ЙОГО ВАШИМ БЛИЗЬКИМ
АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ІМ,
ЩОБ ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!

СОФІЯ

Чи пам'ятаєш рідний край?
Чи пам'ятаєш гори?
Дніпро широким рукавом
В обійми взяв простори.
Він на своїм хребті несе
Історію народу.
Софіє, задзвони йце,
Звісти ж, звісти свободу!

Н.В.Т.

ПОЕЗИЯ З УКРАЇНИ

*

В полоні волі — завидна доля.
Привіт вам, птахи, і вам, вітри.
Бездонне небо, журба бездонна,
Коли палають гаїв костри.
Костри холодні, дощі забродні.
Плуг в небо мжигне задививсь.
Як, певно, важко отим, безродним,
Над ким одвігна холодна вись.
В полоні волі — завидна доля,
А їм лиш спитья дзвінкий політ.
Бездонне небо, журба бездонна,
Коли навколо невільний світ!

***

А звідки!
Певно, ще від предків
Вкраїна пахне вишняком
І збанком сонця
П'ють смереки
Туману біле молоко.
Висять тут роси, як одимці,
Повітря густе, назе сніг.
А кожне слово, мов криниця,
Яку ніхто закрить не зміг.
Тут що не хата — то цимбали,
Гуцулка й перстень на руці,
Святі з ікон ворущать губами
На запах тліну й зебреців.
Тарас під рушником весільним,
А поруг — юна і свята
Задумана Мадонна з сином.
Тут в кожній горниці барвінок,
Свята вода і гесний хліб,
Тут в кожнім серці Україна —
На сотні мрій, на сотні літ.

Остан Невідомий

Степан Женецький

Григорій Єрмоленко – український Кудірка

У половині серпня ц. р. голосною була справа молодого музики з ССРСР, українця Григорія Єрмоленка. Як повідомляла преса, цей музикант, перебуваючи на Міжнародній Музичній Конференції в місті Перті, в Австралії, відлучився від советської групи учасників цієї Конференції і попросив місцеві власті дозволу залишитися в Австралії. Пізніше він нібито передумав це своє рішення і добровільно повернувся до ССРСР.

Тепер виявляється, що Г. Єрмоленко не змінював свого рішення залишитися на Заході, але австралійські власті насилу видали його совстам. Це виявляє австралійський журналіст Гол Колбач у статті під промовистим заголовком: „Австралійська зрада” (підзаголовок: „Втікачу, повертайся додому!”), надрукованій у відомому американському журналі „Нешенел Рев'ю” з 27-го вересня, що його видає й редагує Вілліям Барклі. В цій статті австралійський автор виявляє, що Григорія Єрмоленка спіткала така сама доля, як кілька років тому литовського моряка Кудірку, що, як відомо, перескочив з советського корабля на американський і що його насильно передали совстам.

Коли 19-річний музикант Григорій Єрмоленко, пише австралійський автор, пробував залишитися на Заході, то він несамохіть спричинив найбільш ганебний епізод в політичній історії Австралії. Уряд лейбористів, що за кілька днів перед тим інцидентом визнав легальною окупацію більшовицькими балтійських держав, співпрацюючи з КГБ, перетранспортував Єрмоленка літаком до Сінгапуру, де він був переданий на советський літак, а звідтам відставлений до ССРСР.

11-го серпня Єрмоленко заявив урядовцям австралійського коледжу, де він перебував під час Конференції, що хоче залишитися на Заході. Урядовці коледжу стали відраджувати його від такого заміру й переконували повернутися до ССРСР. Та Єрмоленко рішучо заявив, що хоче залишитися в Австралії і вже був навіть виповнив відповідні іміграційні папери. Однак, під тиском директора коледжу, який затривожився, щоб не розбилася Музична кон-

ференція, Єрмоленко був змушений відбутися розмову з головою советської музичної делегації, проф. Кабалевським, у готелі „Пармелія”. Ця „розмова” Єрмоленка з Кабалевським тривала чотири з половиною години. Після того він уже весь час перебував під „опікою” советських агентів.

Про Кабалевського австралійський автор подає такі відомості: він був нагороджений сталінськими нагородами в 1947, 1949 та 1951 роках і був одним із тих, що в 1973 р. підписали відкритий лист, у якому гостро критиковано проф. Сахарова. Він був також членом журі конкурсу на пісню, в якій прославляється горезвісний Біломорський канал, що його за Сталіна побудовано руками невольників.

В поміч Кабалевському на „розмови” з Єрмоленком прибуло ще кілька урядовців з советської амбасади. Як вони „розмовляли” з ним, можуть собі уявити ті люди, які мали колись такі „розмови” з агентами КГБ. Отже, після „розмов” скликано пресконференцію, на якій Єрмоленко, який не володіє англійською мовою, заявив через перекладача, що він „відкликає” своє рішення залишитися в Австралії.

На диво, пише автор, австралійські власті ані на хвилину не застановилися над тим, чи можна було залишити самого Єрмоленка з советськими урядовцями. Підозріле й те, що нікому з австралійців, які говорили з Єрмоленком перед тим, не дозволено було навіть спитати, як він себе почуває і чи чогось бажає. Проте, одному з репортерів австралійської радіо-програми вдалося записати на тасьмі після першої „розмови” Єрмоленка з Кабалевським, що він хоче залишитися в Австралії.

Однак, плян австралійського уряду якнайскорше видати Єрмоленка совстам, щоб не псувати добрих відносин з Москвою, був відкладений на 4 дні завдяки голові протикомуністичної Федерації Об'єднаних Урядовців Урі Темалю, Патрікові О'Браєнові, викладачеві політичних наук і Гарляндові, членові парламента. За їх ініціативою 250 студентів чотири дні й чотири ночі стояли біля готелю, де советські агенти держали Єрмоленка.

СЛАВНЕ 80-РІЧЧЯ

Дир. Михайлові Гікавому, неструдженому працівникові на українській політично-культурній і громадській ниві, довголітньому адміністраторові дощовського „Вісника”, „втіленню української національної ідеї” і „живій історії” українських визвольних змагань останніх десятиліть, співробітникові „Вісника ООЧСУ” і багатьох інших націоналістичних видань з нагоди його 80-річчя, що сповнилося в листопаді 1974 року, складають щирі побажання ще довгих літ життя і праці для поневоленої України

Головна Управа

Організації Оборони Чотирьох Свобід України

Редакція журналу „Вісник ООЧСУ”

Справді, австралійський суд заборонив без судового дозволу видавати Єрмоленка, але лейбористський уряд зігнував цю заборону. Під тиском советської преси, яка зчинила галас, що, мовляв, Єрмоленка в Австралії схопили і не пускають на „родіну”, австралійське міністерство закордонних справ видало заяву, нібито Єрмоленко добровільно вирішив повернутися до СРСР.

Австралійський міністер зовнішніх справ Вілізі відбув дискусію на телевізії про долю Єрмоленка з Гардінгом і О'Брасном. Однак в тій самій годині, коли відбувалася дискусія, Єрмоленка вже перевозили австралійським урядовим авто разом із советськими урядовцями до військового летовища в Пірсі. Щоб змити студентів та репортерів, австралійські власті вислали під час його перевезу з готелю до летовища ще кілька урядових авт, які роз'їхалися в різні сторони.

Гол Колбач пише, що доля Єрмоленка була припечатана тільки тому, що австралійський уряд вирішив, що пошанування людських прав не можна ставити на дорозі політики „добрих відносин” з Советським Союзом. Отже, українець Єрмоленко, як раніше литовець Кудірка, впав жертвою „детанту”, який Захід почав на свою згубу.

Можливо, закінчує свою статтю Колбач, Єрмоленка після публічного покаяння „помилюють” з огляду на політику „детанту”, але одне є певне, що відтепер ніхто з підсоветських громадян, які шукатимуть волі на Заході, не проватимуть просити азилю в Австралії.

АСТОРИЯ ВІДЗНАЧИЛА 15-ТУ РІЧНИЦЮ
СМЕРТІ СТЕПАНА БАНДЕРИ

З ініціативи Організації Українського Визвольного Фронту місцева громада відзначила 15-ту річницю з дня смерті Провідника ОУН сл. п. Степана Бандери і 20-ту річницю смерті 500 жінок в Кінгірі.

13-го жовтня в українській католицькій церкві Чесного Хреста о. парох Вісаріон Андрейчук, ЧСВВ, відслужив урочисту співану Службу Божу і Панахиду за душі сл. п. С. Бандери і 500 жінок — героїнь, виголосивши при тому зворушливу проповідь. Отець Андрейчук, зокрема, пригадав приявним їхні завдання, що впливають з гасла „Бог і Україна”. „Українська молодь повинна молитися в українських церквах, а всі ми мусимо збільшити нашу активність і наслідувати тих, які згинували за велику ідею, як також тих, що сьогодні ведуть змаг, як Валентин Мороз і інші”.

Під час Служби Божої і Панахиди співав хор під диригентурою проф. О. Дябоги.

По полудні в Домі СУМА відбулись жалобні сходи, організовані Відділами ООЧСУ і ОЖ ОЧСУ та Осередком СУМА. Першу частину сходи відкрив голова Відділу ООЧСУ д-р Володимир Нестерчук, а приявні відспівали український національний гімн. Реферат на тему „Степан Бандера — символ революційної боротьби України” виголосив д-р Анатолій Ведрій.

Другу частину, яка відмічувала 20-річчя смерті 500 жінок Кінгіру, відкрила голова Відділу ОЖ ОЧСУ Марія Нестерчук, а реферат про цю трагічну подію відчитала Наталія Хоманчук — директорка Школи Українознавства.

У мистецькій програмі виступили учні Школи Українознавства Оля Ганчук, Ірина Наконечна, Ірина Коцка і Ярослав Галатин.

Жалобні сходи закінчилися піснею „Не пора...”

З В Е Р Н Е Н Н Я
ДОСЛІДНОГО ІНСТИТУТУ УКРАЇНИКИ

Дослідний Інститут Україніки (ДІУ) в Канаді відкрив спеціальний архів праць на теми, зв'язані з українською проблематикою (історія, політика, культура) з метою їх публікації в журналах або у формі монографій. Інститут закликає всіх зацікавлених українських студентів і професіоналістів вислати до архіву „Україніки” свої есеї, розвідки, праці на вище окреслену тематику.

Кожна надіслана праця буде окремо розглянена видавничою комісією Інституту і, якщо відповідатиме тематичним і якимсь вимогам, буде опублікована за письмовою згодою і договоренням з її автором.

Матеріали вислати на адресу:

Ucrainica Research Institute,
83 Christie St., Toronto, Ontario,
Canada

С. Корниг

РЕВОЛЮЦІЯ ЧИ ЕВОЛЮЦІЯ

По уступленні з уряду президента Р. Ніксона новий президент Джералд Форд заявив, що буде продовжувати зовнішню політику в тім напрямі, як її вели Р. Ніксон і державний секретар Г. Кіссінджер. Ця політика окреслюється словами „ліпше пертрактації, ніж конфронтації”. Але коли Москва шукала ЗСА на закупі пшеницю, не погоджується на контролю зброєнь і відмовляється від засади вільної виміни людей і ідей, між Заходом і Сходом все ще продовжуються переговори, хоч „збройне співжиття” готове в кожній хвилині обернутися новою світовою війною.

Обидві сторони переговорюють, але одночасно зброються. Малі війни провадяться далі у В'єтнамі, в Камбоджі. Захід відновив військовий союз НАТО, а Москва скріплює Варшавський союз, в який включила Болгарію, і веде через Кубу комуністичну пропаганду в Південній Америці. Захід підтримує червоний Китай. Коли ще взяти під увагу збільшення впливів Москви в Індії і її атомове озброєння, то справа виглядає ще поважніше. До цього приходять ще неурегульованні стосунки на Близькому Сході, де атмосфера з кожним днем розпалюється.

Яке ж місце в цій невеселій ситуації займає українська справа?

Український нарід переживає може найгірші в своїй історії часи жорстокої окупації: позбавлення будь-якої свободи, політичні і релігійні переслідування, економічна експлуатація і денаціоналізація.

Розкидана по цілому світі численна українська еміграція, що користує з господарського добробуту, в своїй більшості свідомо завдань, які стоять перед нею у відношенні до її Батьківщини. В центрі її стоїть найбільше політичне угруповання — Український Визвольний Фронт, що зроджує нові кадри українських революціонерів.

Крім того існують на еміграції опозиційні організації. Льояльна, не злослива опозиція потрібна і корисна. Тільки політично невироблені групи громадянства галасують про роз-

биття, сварки, партійництво і брак політичної солідарності. Тим часом всі великі державні народи мають по кілька партій з відмінними програмами і ідеологією, але ті держави зростають в силі. З бігом часу постають нові партії, відповідно до світового поступу.

Під цю пору, коли американська міжнародна політика, в порозумінні з її союзниками, пробує йти по лінії мирного співжиття з Москвою, в українській пресі деякі журналісти приходять до висновку, що нашому народові немає потреби стреміти до визволення України шляхом революції. Вони аргументують це тим, що нові часи вимагають нових методів і що з огляду на еволюцію у світі в Московщині мусять також настати зміни, які кінець-кінцем допровадять до звільнення поневолених Москвою народів.

Р. Ільницький пише в „Свободі”, що в історії ще не було такої політичної системи, яка б абсолютно не змінювалася. Так, це правда. Московський царат, провадячи Першу світову війну, нищив коріння українського сепаратизму в Галичині, а по царях прийшли комуністи, які ще в більшій мірі поборюють український визвольний рух. Нема підстав сумніватися, чи по комуністах не прийдуть в Москві до влади якінебудь націонал-чорносотенці, що ще з більшою силою будуть поборювати український самостійницький рух.

Я. Гайвас у „Свободі” пише: „Йдеться про дві, може перші своєю вагомістю, проблеми: революція чи еволюція”. І далі: „Нарід, що не готовий ужити сили, що не готується до революції, не має шансів визволитися еволюційно”. І в кінці стверджує найважливіше — включитися в потужну, пануючу над сьогоденням і формуючу завтрішнє течію розвитку цілого людського роду. Автор присвятив цій справі кілька статей, в одній з яких заявляє: „Концентрація національних сил стала категоричною, життєвою вимогою”.

К. Савчук в „Шляху Перемоги” закінчує свою статтю з 6.10. ц. р. словами: „В наші часи, які не відзначаються героїкою, шляхетністю чи мудрістю, Україна на чолі революційних кадрів мо-

же створити цілком іншу сторінку історії. Український революційний рух разом з іншими національно-визвольними рухами веде затяжну, принципову і безкомпромісову боротьбу проти тих, які грозять вже цілому світові”.

Українські автори пишуть про помітний зріст націоналізму в окупованій Україні. Певно, що націоналізм там існує. Так, як існував давніше, а за часів Другої світової війни відродився з вибуховою силою і створив блискучі сторінки визвольної боротьби УПА і ОУН. Але світова кон'юнктура, підтримка в Ялті для Московщини не дала можливості українцям створити власну незалежну державу.

Тут ми підходимо до нової міжнародньої ситуації. Московська агресія загрожує поневоленням всього вільного ще світу. Москва випередила ЗСА в стратегічній зброї, підводній флотії і летунстві. Поза тим вона впливає на доставки для Заходу нафти з країн Близького сходу. Китай ворогує з Москвою, але він все ж червоний, а крім того економічно нездібний вести велику війну. Японія обеззброєна. У Франції великий вплив комуністів. Німеччина політично ослаблена. Обидві ці європейські держави схильні співпрацювати з Москвою.

Проте, Московщина в своїй агресивній політиці має дуже вразливий пункт, свого роду Ахіллесову п'яту, а саме — поневолені народи, поміж ними в першу чергу Україну. У випадку війни чи революції ніхто з тих народів не виступить в обороні Москви. ЗСА, які мають численну, національно освідомлену українську еміграцію, повинні мати це на увазі. Царат плекав надію стати першою світовою потугою, бути „Третім Римом”. Ну, а потім прийшли до влади комуністи, які продовжують політику царських агресорів, поширивши межі своєї імперії до центральної частини Європи.

Аналізуючи московську збірну психологію, бачимо, що Москва ніколи не зможе звільнитися від ролі агресора. І тому ССРСР мусить бути розвалений, а поневолені Москвою народи на чолі з Україною створити свої власні держави. В часі революції не придадуться Москві ані атомова зброя, ані ракети, бо відбуватиметься вона рівночасно на терені України і Москви. Тому українцям не треба думати про еволюцію з ССРСР, а шукати рятунку в революції. ЗСА мо-

жуть відіграти в тім поважну роллю.

Ні в давній історії, ні тепер ніщо не ділило й не ділить ЗСА і України — ані територіяльні претенсії, ані патріотичний, ідеалістичний націоналізм. В грізній ситуації ЗСА можуть мати за собою такого союзника, як економічно сильна Японія.

Тимчасом на Заході приходить усвідомлення, що так званий „детант” не зможе довго утриматися. В зв'язку з тим відновлено на Заході НАТО і піддається ревізії справа економічної співпраці з Москвою. Може цьогорічні вибори в ЗСА прояснять атмосферу і знайдуть правильний шлях активізації американської закордонної політики.

ВІСТІ З ЮГОСЛАВІ

Неупередженому читачеві американської преси може видаватися, що в Югославії, де панує старий Тіто, внаслідок „детанту” політичний режим до такої міри поправився, що вже став майже демократичний, на взір режимів західноєвропейських країн. На жаль, потверджують це навіть дехто з українських туристів, розписуючи Тітове царство як країну, що майже цілком вийшла з-під впливів Москви. Ці твердження сувора дійсність заперечує, а доказом цього можуть бути хоч би наведені нижче уривки з листа старого і хворого українського емігранта, якому судилося зазнати жорстоких переслідувань з боку югославських комуністів, що з наказу кремлівських верховод нищать тепер там рештки українського культурно-політичного життя. — Ред.

Дороге Панство! . . Тут у нас настало таке, що най Бог сохраниць . . а ця осінь, осінь якої і найстарші люди не пам'ятають. Певно читали чи чули на радію. А я кажу: це кара Божа і нічого більше на цей безбожний світ, бо у нас Бога за поріг виганяють. Дощі і зливи тижнями не перестають, ріки позаливали цілі області, на мільярди шкоди наробили, бо врожаї з піль не зібрані, все пропадає під водою, тисячі хат бідним людям повалило, в хатах вода повище вікон, а тут надворі зимно, а бідні діточки в човнах сплять і дивляться, як все пропадає. На поміч і рятунок прискочило військо і вся шкільна молодь рятувати, що ще врятувати можна.

До того і землетрус недалеко нас наробив величезної шкоди, що казати страшно! Наші діти не вдома і їх пігнали в Срієм і Славонію

М. Гікавий

Спогади про мої зустрічі

Інж. Михайло Кравців

З сотником Галицької Армії і членом УВО, сл. п. Михайлом Кравцевим, з його дружиною Мелянією та з маленькими донечками Дарією і Мартою я вперше зустрівся в пансіонаті „Стахова Воля” в Гребеніві, повіт Сколе, куди вони приїхали на відпочинок. Був я тоді управителем цього пансіонату. Замешкали вони у віллі „Вігольдівці”, яка потопала в зелені.

Інж. М. Кравців був дуже товариською і скромною людиною. Часто оповідав мені про українські визвольні змагання. Радо брав участь у хорових співах українців, що мешкали в пансіоні. Ходив на Маківку, де були поховані

.....
рятувати кукурудзу, бараболі, цукрову ріпу і інше від пропасти, дармащо мусять по коліна бродити у воді і болоті. Тепер на тих полях наводиться сотні тисяч молоді на „добровільній” роботі і на „Бог заплатить”, бо то — „патріотична акція” . . .

Крім тих нещастя, якимось інше мариво, як меч Дамокля, висить над нами. Строга підготовка як перед Другою світовою війною. А хто мав би на нас „напасти” — ніхто не знає. І ми кажемо: певно з Тунгузії нас нападуть або Маркаріос, який сам притулку не має. Таке настало, що не певні ні дня, ні години . . . Новим охотникам на виїзд за границю папери перестали давати, так що шкода й трудитися. Українською мовою балакаємо тільки в хаті . . .

Не знаю, чи згадував про ще один хрест Божий на нашу голову. Напевно чули, що було у нас в горах Боснії. Мого сусіда єдиний внук, що народився 1947 р. і що нашу Україну понад все любив, замізнався з хорватськими патріотами і давай бити червоних, і так марно наложив головою. На його нещастя, зловили його живого і страшною смертю замучили. Незнати й де його могила . . .

Пише мені мій приятель, священник з К., що там таке настало, що наша найстарша українська церква має бути замкнена, і то все роблять „старші брати”, яких тут повно . . .

З щирим привітом Н. Н.

Усусуси, які згинували в боях з москалями в Першій світовій війні.

Націоналістична українська молодь дуже шанувала інж. Кравцева та його дружину. Щоб уприємнити їм відпочинок, хлопці й дівчата ходили вечорами під вікно їх віллі і співали. Не раз підходила до їхнього вікна оркестра пансіонату, виконуючи різні патріотичні мелодії. Панство Кравцеви з цього бували дуже задоволені і дякували оркестрантам і співакам.

Панство Кравцеви приїздили до „Стахової Волі” майже кожного літа, аж поки не прийшли большевицькі „визволителі” до Галичини.

Інж. М. Кравців не раз запрошував мене відвідати їх до Стрия, де працював він як інженер-мірничий і брав активну участь у громадській та політичній роботі.

Десь у 30-их роках я зібрав у Львові товариство — поетів Олесь Бабія, Богдана Кравцева, редактора Зенона Пеленського та ще двох активних українців, і всі ми поїхали до Стрия, до панства Кравцевих. Після прийняття у себе в хаті інж. Кравців залишився з кількома гостями, а решту гостей його дружина запровадила до Львова, до Українського Народнього Дому, де ми гарно провели час.

Інж. М. Кравців був великим прихильником д-ра Дмитра Донцова і не пропускав нагоди, щоб послухати його доповіді. Був постійним передплатником „Вістника”.

У 1932 році я переїхав до Львова, і так наші зустрічі перервалися аж до 1943 року, коли я відвідав панство Кравцевих уже на еміграції у Відні в таборі, де вони були хворі і пригноблені.

Коли інж. М. Кравців переїхав до Торонта в Канаді і працював у видавництві „Гомін України”, а пізніше в музеї, я відвідав його там під час Зустрічі українців Канади і Америки, а також у переїзді до Монреалю, як їхав до д-ра Донцова. Інж. М. Кравців завжди активно виступав в обороні д-ра Донцова проти напастей його ворогів.

З панством Кравцевими я стало провадив листування і щороку на Різдво і Великдень ми обмінювались привітами і побажаннями.

У травні 1944 року під час конвенції Української Народньої Помочі я відвідав інж. Кравцева в Торонті після того, як перейшов він тяжку операцію. Він був надзвичайно зворушений, цілував мене як найближчого побратима і з радости плакав. Тоді ми пригадували наші зустрічі з д-ром Донцовим, Степаном Бандерою і іншими провідниками ОУН та АБН. За свою націоналістичну діяльність і самовіддану працю в ОУН інж. М. Кравців був репресований і сидів у польських і німецьких тюрмах та концентраках. У Канаді він активно працював в Лізі Визволення України.

Прощаючись з цим піонером українського визвольного руху, який усе своє свідоме життя присвятив справі відродження Української Самостійної Соборної Держави, я не думав, що це була наша остання зустріч.

Велике признання належить його доням Дарії Ємець і Марті Барабан за невсипущу опіку хворим батьком. Инж. Михайло Кравців, як із великим смутком довідався я з преси, помер і був похований 31 серпня 1974 року на цвинтарі в Торонті.

Вічна Йому пам'ять!

Проф. д-р Юрій Русов

З д-ром Юрієм Русовим я зазізнався, коли співпрацював він у журналі „Вістник”, що виходив під редакцією д-ра Д. Донцова у Львові.

У 1942 р. д-р Ю. Русов з д-ром Д. Донцовим приїхали до м. Криниць на Лемківщині, де я з ними часто зустрічався і їздив на відвідини до декана Української Католицької Церкви о. Корнови до с. Лабової. Д-р Ю. Русов з Криниць на короткий час виїхав до Львова, а звідтам переїхав до Берліну.

Під час німецько-совєтської війни д-р Ю. Русов з д-ром Д. Донцовим видали в Букарешті, в Румунії, кілька чисел журналу „Батава”.

На еміграції в Канаді д-р Ю. Русов був якийсь час редактором гетьманського тижневика „Робітник” в Торонті, а опісля викладав в Католицькому Університеті.

У 1957 р. я відвідував д-ра Донцова в Монреалі, який мешкав у д-ра Русова. На доручення Відділу ООЧСУ в Чикаго я запросив д-ра Ю. Русова з доповіддю про гетьмана Івана Мазепу. Успішна доповідь д-ра Русова відбулась 11 жовтня 1959 р. в переповненій залі домівки

СУМА. Після доповіді відбулось на честь гостя прийняття, на якому були присутні письменники, мистці, члени УВФ та інших організацій і товариств. Д-р Ю. Русов замешкав у мене і в розмові зі мною підкреслював свою прихильність до д-ра Донцова. Казав, що д-р Донцов має надзвичайно розумну голову і бандерівську організацію вважає найбільш ідейною і безкомпромісовою супроти ворогів українського народу, що вона провадить правильну політику і матиме велику майбутність.

Д-р Русов був справжнім джентлменом, був людиною привітною, товариською і мав веселу вдачу. З наукового конгресу біологів, що відбувся 1960 р. в Каліфорнії, прислав він мені привітання. За фахом був він іхтіологом і, досліджуючи життя риб на півночі Канади, заразився і передчасно помер у 1961 році. Залишив багату наукову спадщину. Поховали його в Монреалі.

Д-р Юрій Русов був визначним українським патріотом і великим прихильником Організації Українських Націоналістів-Революціонерів.

Архиспископ УКЦеркви Кир д-р Іван Бучко

Спископа Івана Бучка знав я ще у Львові, коли був він ректором семінарії, єпископом-помічником Митрополита Кир Андрея Шептицького, організатором і опікуном української католицької молоді, а особливо луговиків, провідником яких був генерал армії УНР С. Дашкевич.

Єпископ Іван Бучко був палким релігійним керманичем, виголошував патріотичні проповіді проти московсько-більшевицьких імперіалістів і поляків. У Галичині був непохитним оборонцем українського народу особливо під час так званої паціфікації.

В 1939 році Владика Іван Бучко відбув архипастирську візитацію в Америці. З 1942 р. став він прелатом, заслуженим асистентом папського престолу, заступником Української Католицької Церкви і українських справ при Ватикані, а з 1946 року — Апостольським Візитатором українців у Західній Європі та захисником українських емігрантів і опікуном дивізійників, яким загрожувала насильна депортація на окуповані більшовиками землі.

У 1949 році архієпископ Іван Бучко відвідав у Мюнхені оселю колишніх українських політ-

Б. Я.

Советсько - китайська війна та розпад ССРСР (Продовження)

І ще одна дуже важлива спадково-національна російська характеристика: росіяни не мають органічного спротиву кровозмішанню з іншими національностями. Це зробило їх майже байдужими до національно-біологічних відмін. У царській Росії кожний, хто розмовляв російською мовою і сповідував православ'я, вважався росіянином. Під час революції православ'я було заступлене культом комунізму. Це з'ясовує, чому в перші роки революції, коли ще голос мас, особливо робітників та червоногвардійців, можна було почути, в масах не було сумніву в „русскості” советського уряду та керівництва червоної армії, хоч вони в переважній більшості складались з жидів, латишів, грузинів і ін.

Отже у російських вояків відсутня органічна ворожість до біологічних відмін. Ця характеристика відрізняє їх від китайців та японців як представників Азії та німців як представників Європи. Саме російські вояки творили ядро російських армій. Чи можна було б собі уявити, щоб китайська або японська армія воювала під командою не китайця або не японця? Проте, червона армія под командою жида Троцького та грузина Сталіна успішно воювала. Ця національна характеристика росіян втягала до провідної верстви російської нації деякі прошарки національностей, приєднані до Росії в процесі її поширення. Прикладом може бути еліта балтійських німців та українська. Це також зменшувало спротив русифікації збоку цих національностей.

~~~~~
в'язнів, студентів і студенток, де йому приготували урочисту зустріч. Автор цих споминів вийшов тоді назустріч Владиці з хлібом та сіллом і привітав його як великого достойника УКЦеркви і добродія українських вигнанців, а діти піднесли йому квіти. На прийнятті Владики промовляли представники українських організацій і подарували йому гарний альбом.

Після відходу на заслужений спочинок в 1972 році архієпископ Іван Бучко помер у Римі 21 вересня ц. р. на 83-му році трудолюбивого життя.

Виявилось також, що, не зважаючи на повне знищення провідної верстви царської Росії, носія ідеї утворення світової імперії, ця ідея притаманна і советській провідній верстві. Советська провідна верства не тільки відбудувала царську Росію, але й поширила її за межі імперії Чингіз-хана.

Якщо у провідній верстві російської нації домінуючою ідеєю є побудова світової держави, то у російській ліберальній інтелігенції, що становить незначну частину російської нації і ніколи не належала до її провідної верстви, домінуючою ідеєю є „праця на добро російського народу”. до якого вона включає не тільки українців та білорусів, а також всіх, хто розмовляє російською мовою. Ця інтелігенція ідеалізує „російський нарід”, наділяючи його такими характеристиками, що він їх не має, і не помічаючи його характеристик, що є головною причиною трагічної долі росіян і всіх національностей, які примушені жити в російській державі або контролюються російським урядом. Найкращі твори російської літератури, музики, малярства, театру були створені саме цією інтелігенцією. Провідна верства російської нації, щоб маскувати своє дійсне лице та наміри, завжди виставляла ці твори мистецтва наперед, утворюючи враження, що вони — продукт російської державної ідеї, хоч в дійсності ці твори з'явилися, не зважаючи на російську державну ідею. Тому ні одна нація на земній кулі не має такого розриву між ідеологією її провідної верстви з одного боку та ідеологією її інтелігенції з другого, ніж російська нація.

Пасивний опір ЗСА та Західної Європи советській агресії упевнив советський уряд в можливості мирного співжиття з демократичним світом. Але советський уряд відкинув цю можливість і почав „холодну війну”. Розбудовуючи армію, авіацію та нуклеарну зброю і одночасно провокуючи всілякі інциденти для утворення міжнародного напруження, советський уряд розраховував на капітуляцію демократичного світу без війни. На початку 60-их років після примусового відступу з Куби со-

в таких кліматичних умовах. Всі антропологи, які вивчали національні характеристики росія, зазначають, що витривалість — одна з їхніх найважливіших національних характеристик. Тільки одна велика нація, що може зрівнятися з росіянами або навіть перевищити їх у витривалості та вазалі в здібності легко переносити злидні, є китайці.

Китайці живуть на території, що безпосередньо межує з Євразією, але не належить до Євразії ні за фізико-географічними, ні за етнічними ознаками. Під час існування імперії Чингіз-хана Китай увійшов до складу цієї імперії і після розпаду її східна частина Євразії протягом декількох сторч була зв'язана в більший або менший мірі з китайською державою. Після розпаду імперії Чингіз-хана на її території виникли дві держави: Московське царство на сході Європи та Китайська імперія (Небеса імперія) на сході Азії, між якими на протязі декількох сторч не утворилося ні одиниєї стабільної держави. Тому природно почалося поширення Московського царства на схід, а Китайської імперії на захід. Але в той час, як російське просування йшло дуже швидко, поширення Китаю на захід відбувалося поволі, так що на кінець XVII стол. майже ціла північна Євразія опинилася в межах Московського царства. Поширення Московського царства на південний схід було припинене Китаєм в кінці XVII стол., що було зафіксоване г. зв. Нерчинським договором (перший зудар між Росією та Китаєм).

Головною причиною швидкого поширення росія на схід та повільного поширення китайців на захід була низька продуктивність російського сільського господарства та порівняно висока продуктивність китайців (спадковонаціональні характеристики росія та китайців). Ця причина примушувала найбільш заповзятливих росія кидати хліборобство та шукати легкого життя на вільних землях на сході, де клімат мало відрізнявся від клімату Московії. Китайці жили на родючих землях з квіттом м'якшим, ніж клімат Євразії. Тому у них такого стимулу не було. Положення в Китаї гостро змінилось в половині XIX стол., коли були вичерпані землі, придатні для оброблення. Тоді почалася китайська колонізація на північ та захід в Євразію. Але в цей час пово-

веський уряд прийшов до висновку, що з допомогою холодної війни та переронів у зброєнні він не зможе витрати змагання зі ЗСА та Західною Європою. Тому він змінив тактику. В періоді „мирного співжиття“ з демократичним світом було досягнуто фактів, щоб виявити дійсну природу провідної верстви со-ветської Росії. Найкращим прикладом є „нормалізація“ державного устрою в Чехо-Словацькини в 1968 році.

Провідна верства советської Росії утворилася відповідно до спадково-національних характеристик російської нації. Вона розвинула практичну форму комунізму, найбільш придатну для утривання російською нацією, і насильно накідає советський комунізм всім національностям, по вона їх включила до советської Росії або контролює віськовою силою. Загроздженія советського комунізму в г. зв. сателітах відбу-валось за „загрошенням“ народів тих сателітів. Все вище наведене доводять, що „мирне співжиття“ прикриває советське готування до боротьби за світове панування тільки іншим шляхом.

Найкращий доказ цього твердження є со-ветська політика на Близькому Сході, що вклю-чає дипломатичну діяльність і поставання мо-дерної зброї включно з тренуванням арабсько-го персоналу, будуву советських військових баз та інше. Ціль цієї політики захопити кон-тролю над нафтою Близького Сходу.

Советсько-китайські відносини як проявляють спадково-національні характеристики цих націй

Советська Росія подіє майже ту ж саму те-риторію, що на ній в XIII стол. була розташо-вана імперія Чингіз-хана. Повторне утворення величезних імперій в різні історичні епохи, різ-ними націями з цільком відмінною технікою на-тиї самій території доводять, що фізико-геогра-фічні умови цієї території сприяють утворенню таких імперій. Ця територія одержала назву Євразія. Євразійські історики, проаналізував-ши історію утворення Великого князівства Мос-ковського, прийшли до висновку, як уже за-значено вище, що воно є спадщиною імперії Чингіз-хана. Суворі зміни, гостра різниця між зимовою та літньою температурами вимагають великої витривалості від народів, що живуть

СЛІДАМИ МИКОЛИ МІХНОВСЬКОГО

„Одна, єдина, нероздільна, вільна самостійна Україна від Карпат аж по Кавказ . . .” — це напис, що виднів на обкладинках з різними матеріалами, вручуваними делегатам і гостям на VII Крайовім З'їзді ТУСМ'у ім. М. Міхновського в ЗСА. Цей з'їзд відбувся у Піттсбургу 28-29 вересня ц. р. Ця ж обкладинка прикрашена рисунком рук, які розривають кайдани, і цитатою з твору Валентина Мороза „Серед снігів”: „Українське відродження потребує людей нової якості, аристократів духа. Ми звикли поплебейському реготати над словом „шляхта” і забули, що від нього походить також „шляхетність”. Найбільше лихо України в тому, що постійні лихоліття зробили з нас націю плебейв. А будівничі, елітарні якості може мати тільки аристократ . . .”

З'їзд відкрив у конференційній залі готелю „Гілтон” уступаючий голова ТУСМ'у на ЗСА Аскольд Лозинський. Молитву провів монах Данильчук від УКЦеркви. Привіт від Осередку-господаря передала його голова Анна Мельничук. Президію обрано в складі: І. Раковський — голова, Л. Іваськів — заступник, І. Столяр та І. Потапенко — секретарки. Протокол попереднього з'їзду відчитала І. Гошовська, який з малими поправками прийнято. Усні привіти виголосили: п. Коваль — від УНПомоці, Є. Кузьмович — від СУМА і інж. Б. Федорак — від УККА. Писемні привіти наспіли від Ярослава Стецька, ОЖ ОЧСУ, ООЧСУ, МУН, „Зарева” і проф. Д. Штогриня, академічного дорадника ТУСМ'у на Захід.

Вибрано три комісії: мандатно-верифікаційну (І. Гошовська, А. Мельничук, Я. Лемєга), номінаційну (Л. Округ, Я. Скальчук, Р. Борш) і резолюційну (Н. Дякун, Г. Климук, Б. Потапенко, Л. Лозинська-Кий, Х. Грицков'ян).

Звітували секретарка І. Гошовська, фінансо-

вилось просування Росії на південний схід, що було припинене Нерчинською угодою. Це нове поширення Росії привело до втрати Китаєм басейну рік Амуру та Уссурі аж до Тихого океану на півночі та частини Туркестану на заході.

(Далі буде)

вий референт О. Русинко і пресова референтка Н. Дякун, яка подала, що тусмівські сторінки появлялися при „Америці” та „Шляху Перемоги”, а „Свобода” чомусь не хотіла дати ТУСМ'ові періодичну сторінку, і тому матеріали, що пролежали в редакції півроку, забрали. Короткий звіт склав голова А. Лозинський, відмітивши найактивніші Осередки — Філадельфію та Піттсбург, хоч Нью Йорк-Йонкерс теж були активні. Зате осередки в Чикаго й Детройті підупали з огляду на відхід частини членів, які не хотіли толерантно співпрацювати, хоч власне ці члени домагалися саме більшої толеранції до різних поглядів.

Стверджено корисний розвиток праці в двох напрямах — студійно-науковому та політичному. Один-два голоси були за нібито більшу потребу вивчати анархізм та націонал-комунізм як течії, що мали чи можуть мати вплив на визвольну боротьбу, але такі погляди з'їзд відкинув як маргінесові, що їх давно вже історія та український національно-визвольний рух виелімінували, бо ці течії виявилися шкідливими.

Далі відбувся панель на тему: „Праця для України через участь в американській політиці”. З трьох заповіджених панелістів виступили три: Стефан Поступак, інж. Богдан Федорак і Євген Іванців. Не міг прибути д-р Богдан Футей з Клівленду, переобтяжений виборчою кампанією кандидат на конгресмена. П. Поступак, теж кандидат на конгресмена в Пенсильвенії, поінформував про висилку листа до секретаря Кіссінджера в обороні Валентина Мороза та про свою зустріч з президентом Фордом. П. Поступак добре обізнаний з українськими справами та активний в громаді.

Інж. Федорак поінформував, зокрема, про дію позапартійного комітету, створеного з різних національностей груп, що вже став важливою силою в політиці стейту Мічіген. Цей комітет діє на основі концепції АБН, і його засновок діяти поза Республіканською та Демократичною партіями як окрема сила повинен бути поширений на всю американсько-українську громаду. Третій панеліст аргументував необхідність української „лоббі” у Вашингтоні,

що вже здавна повинна була діяти як представник української визвольної політики.

В дискусії відмічено доцільність, щоб УККА був більше активний на відтинку американської політики, помагаючи різним українцям дістатися до американського Уряду, зокрема до Конгресу. П. Поступак завважив, що УККА повинен мати спеціальний фонд для фінансування кандидатів до Конгресу, які є добрими українцями. Д. Потапенко завважив, що тусмівці мусять більше звертати увагу на політичні погляди кандидатів, поки давати їм підтримку. Тому доцільно мати сильну власну позапартійну організацію в американському політичному світі.

Після панелю і дискусії звітувала Верифікаційна комісія, яка ствердила, що на 3'їзді заступлено 14 Осередків з 72 мандатами і 54 делегатами.

Номінаційна комісія запропонувала нову Крайову Управу, яку вибрано одноголосно в такому складі: голова — А. Лозинський, заст. голови на схід — Н. Дякун, заст. голови на захід — Л. Округ, секретар — Р. Зварич, фінансовий реф. — А. Мельничук, видавничий реф. — Г. Климук, політично-програмовий реф. — Б. Потапенко, пресово-інформаційний — Л. Іваськів, зовнішніх зв'язків — Т. Дрозд. Контрольну комісію очолив М. Биц, а Товариський суд — Р. Борщ.

По полудні відбувся цікавий виклад Анатолія Радигіна на тему „Валентин Мороз — символ української визвольної боротьби“. Доповідач заявив, що москалі „створили для Мороза найтяжчі умовини“, які лише можливі в російській в'язниці у Владімірі. Проте, всі позначки вказують на те, що Мороз тримається надзвичайно твердо. Це великий мученик за національні й людські права України. Присутні ставили доповідачеві запити. Анатолій Радигін ствердив, що немає в СРСР російських політв'язнів, які боролися б проти російського імперіалізму, за визволення поневолених народів, як теж немає досі жадної групи російських громадян, які активно піддержували б українську національно-визвольну боротьбу. Зате постійно помічається спільність політичних інтересів в'язнів неросійських націй.

Після прочитання проєкту резолюцій розвинулася дискусія, яка виявила певні цікаві моменти: лише мала частина тусмівців беруть участь в обміні думками. Дехто не розрізняє „спротиву“ від національно-визвольної боротьби. Помітний зовнішній вплив на кількох студентів — намагання відтягнути ТУСМ від націоналістичного руху та звести на рейки протирежимних акцій, навіть не протикомуністичних, обмежуючися до якогось руху в обороні „людських прав“ в межах СРСР. Всі ті студенти чомусь не хочуть бачити того факту, задокументованого в 7-му числі „Українського Вісника“, що в Україні йде „національно-визвольна боротьба“ з „провідним безкомпромисовим антиколоніальним напрямком“.

А. Бедрій

МІЖНАРОДНЯ АМНЕСТІЯ ЗАКЛИКАЄ БРЕЖНЕВА ЗВІЛЬНИТИ МОРОЗА

Вашінгтон (Комітет Оборони Валентина Мороза) — Міжнародня Амнестія звернулася із закликом до Брежнєва звільнити Валентина Мороза і дозволити йому переїхати до ЗСА, де йому запропоновано викладати в американському університеті.

За повідомленням західних пресових агентств ця організація з осідком у Лондоні надіслала Брежнєву телеграму в цій справі після того, як довідалась від академіка Андрія Сахарова, що Валентин Мороз в критичному стані після насильного годування його у Володимирській в'язниці. Мороз почав голодувку 1-го липня.

Комітет Оборони Валентина Мороза намагався одержати останні інформації про стан здоров'я Валентина Мороза та інших українських політичних в'язнів, відбувши телефонні розмови з іншим представником руху оборони людських прав у Москві. Цей представник сказав, що його насильно годують. Цей представник не міг підтвердити останні повідомлення на Заході, що Мороза перевезено до Москви.

Минулого місяця советський міністер закордонних справ А. Громико сказав канадському міністрові закордонних справ Алланові Маккенюві, що здоров'я Мороза „задовільне“ і що він перебуває під „лікарським доглядом“.

Телефонні розмови Комітету з представником руху за людські права в Москві не раз переривались, цензурувались, зокрема, коли мова йшла про Валентина Мороза і про заяву Громики. Цей представник у Москві заявив, що дисидентським колам відома праця Комітету Оборони Валентина Мороза та акція інших груп на захист політичних в'язнів в СРСР. Він сказав, що акцію конче потрібно посилювати, бо кожного разу, як на Заході притихає кампанія на захист переслідуваних

ПІВСТОЛІТТЯ ТОМУ

КИЇВ У 1924 РОЦІ

Сувора зима навістила Київ у новому, 1924 році. Економічне становище країни було важке у зв'язку з інфляцією та цілковитим знеціненням паперового советського рубля. В обігу були так звані „советські знаки”, якими треба було платити астрономічні суми за найконечніші продукти споживання. Ціни на харчі визначались у вичисленні на золото, і Державний банк проголошував щодня курс золотого рубля відповідно до советських грошей, які з кожним днем втрачали вартість. Діставши свою платню, робітники та службовці поспішали витратити гроші перед їх дальшим знеціненням.

У січні загостив до Києва відомий поет-футурист Володимир Маяковський. 12 січня він виступив у колишньому Купецькому Зібранні, тоді вже Пролетарському Домі Мистецтв. Тема доповіді була „Про ЛЕФ (Лівий Фронт Літератури), білий Париж, сірий Берлін, червону Москву, Маяковський сміється, Маяковський усміхається, Маяковський знущається”. Тоді ще незалежна постава поета до режиму і його оригінальність викликали зацікавлення киян.

13 січня газета „Більшовик” вмістила розмову з Маяковським про становище ЛЕФ'у в РСФСР. У наступних днях поет відбув подорож до Харкова і, повернувшись 16 січня, взяв участь у засіданні Асоціації Панфутуристів та виступав у театрі Соловцова, тоді — театрі ім. Леніна з доповіддю „Геть мистецтво, хай живе життя!” Виступ викликав дискусію на сторінках „Пролетарської Правди”.

Увечері 22 січня до Києва прийшло урядове оповіщення про смерть Леніна. „Пролетарская Правда” випустила з цього приводу спеціальне

у Советському Союзі, „органи КГБ посилюють переслідування”.

Комітет Оборони Валентина Мороза також повідомив, що сенатор Гаверд Меценбавм, з Огайо 16 жовтня надіслав листа до советського посла у Вашингтоні Анатолія Добриніна, в якому висловив стурбованість ув'язненням і негуманним трактуванням Валентина Мороза і Леоніда Плюща. Сенатор Меценбавм просив посла Добриніна передати його думку советському урядові, додаючи: „Я запевнюю вас, що мою стурбованість розділяють тисячі американців”.

число. Всі театри і кіна були замкнені. Київ вкрився чорними прапорами. Жалоба тривала цілий тиждень. У день похорону була влаштована жалобна демонстрація, на яку, не зважаючи на жорстокий мороз, вивели і дітей — школярів. О 4-ій годині за московським часом, коли в Москві труну вносили до ~~д~~зозолею, в Києві заревіли гудки і сирени по фабриках та заводах, пролунав салют з гармат.

24 лютого знову приїхав до Києва Маяковський і наступного дня по приїзді вийшов оглянути Володимирську гору, після чого написав вірш „Київ”, користуючись своєю новаторською формою віршописання:

*Лапи хвойні,
лапки,
лапоньки . . .
Всі в снігу
а теплі то які є!
Назе гостем
до старої
бабоньки
Вгора
я
приїхав в Київ.
Ось стою
на гірці
Володимирській.
Широгінь —
не вимгати ї перу!
Так
колись
осяяний у виморозки
В Київській Русі
розглядувавсь
Перун.
(переклад з російського)*

Цьому поетичному оглядові історії Києва не бракувало властивого Маяковському безвірництва, русофільства і критики антисоветських сторін тогочасного побуту, але не було випадів проти українських „буржуазних націоналістів”, які часто зустрічались у творах тодішніх советських письменників.

Навесні відбувся колись славний на цілу Ев-

ропу Київський контрактний ярмарок. Пожвавилась контрактна площа на Подолі. Перед старим білоколонним Контрактним будинком шереги рундуків із пірниками, медяниками, маківниками, побудовано каруселі, балагани, до яких закликали глядачів розмальовані кльовни. Але на відміну від попереднього року Київський ярмарок був переведений з першої категорії — міжнародних ярмарків до другої — внутрішніх, бо коли минулого року в ньому брали участь закордонні фірми з Німеччини, Австрії, Бельгії, то цього року вже ні одна з них не бажала бути учасницею з огляду на малі прибутки, одержані від продажу в минулому році.

Міжнародне життя складалось на користь советам. В Англії до влади прийшла в січні Робітнича партія, лідер якої Рамзей Мекдональд став головою уряду і 2-го лютого визнав СРСР „де-юре”. До Лондону поїхала советська делегація на чолі з колишнім головою уряду советської України Раковським укладати договір.

Слідом за Англією визнали СРСР Італія, Норвегія, Угорщина, Данія, Мехіко і Китай, який незабаром відкликав своє визнання і лише роком пізніше встановив з Москвою дипломатичні стосунки.

Визнала СРСР і Румунія, висловлюючи бажання скликати спільну конференцію для укладення договору між обома країнами, але під умовою, що не буде порушене питання про Басарабію, якою тоді володіла Румунія. Проте, на Віденській конференції советська делегація на чолі з Крестінським проголосила незаконність румунського захоплення Басарабії і висловила свої претенсії на землі між Дністром і Прутом. Румуни зірвали конференцію, і справа відсунулась на 16 років, коли Румунії довелося віддати не лише Басарабію, але й Північну Буковину.

Світового розголосу набрав показовий політичний процес, що відбувся в концертній залі колишнього Купецького Зібрання. Судили підпільну протисовєтську організацію „Київський Обласний Центр Дій”, яка провадила таємну роз'яснювальну роботу серед населення, доводила нездатність російської комуністичної партії розв'язати економічні та національні проблеми і ставила метою своєї діяльності зміну режиму. У складі організації були науковці, про-

фесіоналісти, публіцисти під керівництвом Чебакова і Єдиневського. Вони мали зв'язки з закордоном і перетранспортовували з Польщі та Румунії пропагандивні матеріали. На лаві підсудних опинилось 18 осіб. Справу розглядав суд під головуванням колишнього матроса Мазура. Обвинувачував прокурор Ахматов (справжнє прізвище Амханицький). „Вже риє советська лопата 18 нових ям!” — передруковувала „Пролетарская Правда” відгуки чужоземної преси.

Французький пре'єр Раймонд Пуанкаре вислав телеграму московському комісарові закордонних справ Чічерінові, в якій закликав з доручення французького наукового світу, до якого приєднався і уряд Франції, в ім'я гуманности помилувати підсудних.

Це звернення викликало гостру реакцію в советів, які ненавиділи Пуанкаре за його тверду протибольшевицьку поставу. Чічерін запротестував проти втручання у внутрішні советські справи. В Києві були зорганізовані демонстрації робітників і студентів проти заступництва Франції. Пуанкаре, відповідаючи Чічерінові, відзначив, що в проханні французьких учених зберегти життя київських учених нема ніякого втручання в чужі справи.

Тим часом советські судді приготували лютий вирок. На кару смерти засудили Чебакова, Єдиневського і ще двох осіб. Та на допомогу Франції прийшла Польща, речник якої неофіційно заявив, що коли в Києві хоч одного із засуджених стратять, в Польщі не залишиться ні одного комуніста. Це, мабуть, подіяло переконливіше, ніж заклики Пуанкаре до милосердя. Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет (попередник Верховного Совету) замінив засудженим кару смерти на десятилітнє ув'язнення.

Навесні прийшла грошова реформа. 10 травня проголошено днем похорону старої валюти. Обмін її на нові гроші тривав до 31 травня.

Урочисто відмічено 350-ліття першої друкованої на Україні книги. Кияни оглядали на ювілейній виставці 300 експонатів, головно стародруків з різних міст України. З нагоди ювілею в Лаврському музеї культів та побуту засновано секцію письменства і друкарства.

3-го травня Київ був потрясений приголомшуючою вісткою: покінчив життя самогубством, знаходячи в такий спосіб порятунок від безнас-

танних урядових переслідувань, батько українського націоналізму Микола Міхновський.

В травні у Франції у зв'язку з поразкою на парламентських виборах відійшли від влади ліберальні національного більшовицького президента Мілльеран і прем'єр Пуанкаре зі своїм кабінетом. Уряд перебували соціалісти, і прем'єр-міністром став Едуард Ерріо, тоді як в Англії очолювала уряд Гортон партія Мекдональда. Почалась в Європі "демократично-пацифістська ера", яка, проте, не тривала довго.

Театральне життя Києва позначилось гострою італійськими співаків Італіо Піті-Бріані і Маріно Еміліані. Для них на закриття оперного сезону підготували давно не показувану в Києві оперу "Масковий бач" Верді, але через хворобу Еміліані виставу відміняно, і сезон закрився 15 травня оперою "Аїда".

Київські газети сповістили, що колишній голова Української Центральної Ради проф. Михайло Трушевський звернувся до совєтського уряду з проханням дозволити йому повернутись на Україну, щоб зайнятися науковим працею, і що його бажання задоволено.

Сивоголовий Михайло Трушевський повернувся з-за кордону, оселився в Києві і відразу розгорнув велику працю у Всеукраїнській Академії Наук. Він відновив діяльність Історичної секції колишнього Українського Товариства, очолив Археологічну комісію, зорганізував низку академічних комісій для дослідження української історії і фольклору, почав керувати підготовкою нових кадрів істориків у науково-дослідній категорії України. Під його редакцією почав знову виходити журнальчик "Україна", що став органом Українського Наукового Товариства. Невтомний академік заходився редагувати та кож науковий збірник історичної секції та збірник "За сто літ" і продовжував працю над "Історією України-Руси" та "Історією української літератури". Так само повернувся з-за кордону і оселився в Києві поет Володимир Самійленко. Газети принесли вістку про підписання 8 серпня англо-совєтського договору, згідно з яким Англія мала надати СРСР позичку для відновлення зруйнованого війною народного господарства.

Театр "Березиль" виставляв в опрацюванні Леся Курбаса "Гайдамаки" Шевченка, відто-

рюючи на театральній сцені буряні дні Коліївщини.

Політичні події в світі привертали до себе загальноувагу. За зразком своїх англійських колег — лейбористів Ерріо 28 жовтня визнав СРСР і пообіцяв навести з ним тісні відносини, ставлячи умову, щоб взаємне невтручання у внутрішні справи другої сторони стало основою тих взаємин.

Тим часом газети оприлюднили сенсаційні повідомлення, що в Англії викрито листа, який вислали до Бритійських комуністів голова Видавничого Комітету Комуністичного Інтернаціоналу Зінов'єв і член Комітету Мак Манус. У листі давались інструкції для розгортання комуністичної праці в Англії, зокрема для поширення акції за ратифікацію англо-совєтського договору в Бритійському парламенті. Зінов'єв заперечив автентичність того листа.

Але в жовтні на виборах до англійського парламенту визначну перемогу здобула Консервативна партія. Уряд Мекдональда пішов на діємісце і демократично-пацифістська ера скінчилась. Новим прем'єром став консервативний ліберал Спенсі Болдуїн, а міністром закордонних справ Освіт Чамберлен, відомий зі свого гострого проти-совєтського наставлення. Першим кроком нового уряду було скасування договору зі совєтами, що його уклали були лейбористи. Про це сповістив Чамберлен нотою з 24 листопада. Лист Зінов'єва уряд Болдуїна визнав за автентичний.

Так розпочатий блискуче під оглядом успіхів на дипломатичному полі 1924 рік скінчився для СРСР зі втраченою багатороздубитістю, що підсливало надії киян на нетривалість окупації України. Новим прем'єром став консервативний ліберал Спенсі Болдуїн, а міністром закордонних справ Освіт Чамберлен, відомий зі свого гострого проти-совєтського наставлення. Першим кроком нового уряду було скасування договору зі совєтами, що його уклали були лейбористи. Про це сповістив Чамберлен нотою з 24 листопада. Лист Зінов'єва уряд Болдуїна визнав за автентичний.

ПРОХИ ЛУМОРУ

Один англійський лікар так висловився про взаємини поміж психічнохворими і лікарями:

— Невротик — це людина, яка буде повітряні паляти; душевнохворий — людина, яка живе в них; психіатр — людина, яка бере за це комірце.

*

Вживання чужомовних фраз — справа часливого випадку. Іноколи пастильєв казати правильно.

Іван Левацький

Леонід Полтава

ПОЧЕРВОНІ АМЕРИКАНЦІ

Мова тут не про індіан...

Цьогорічні листопадові вибори в Америці дали нагоду комуністичній партії З'єднаних Штатів вилізти, мов те шило з мішка, на поверхню американської дійсності.

Кожна політична партія, висуваючи своїх кандидатів (в останніх виборах — на губернаторів, посадників міст тощо), має право під час передвиборної кампанії користуватися засобами преси, радіо і телевізії для пропагування своїх кандидатів. Багато з-поміж обивателів Америки не знають про існування такої партії, як Комуністична Партія З'єднаних Штатів, та Спілки Комуністичної Молоді Америки, заснованої в кінці 1960-их років. У передвиборчій кампанії обидві згадані політичні організації добре використали нагоду заговорити до широких мас. Американські комуністи з'явилися на сторінках преси, заговорили через радіо, їхні кандидати замаєчили на екранах телевізорів. Сторінки комуністичного щоденника „Дейлі Ворлд” почорніли від світлин червоних кандидатів.

Звичайно, червоні кандидати і в цих виборах в Америці не здобули ні одного більшого важливого місця. Але у передвиборчій промові в Нью Йорку генеральний секретар комуністичної партії Америки Гос Голл, як інформував „Дейлі Ворлд” з 1-го листопада, підкреслив, що „комуністичні кандидати працюють дуже добре; їхня праця дасть свої плоди в наступних роках”. Також Хозе Рісторуччі, комуністичний „кандидат на губернатора” штату Нью Йорк, підтвердив, що „шляхом радіо- і телевізійних інтерв'ю та промов ми поширюємо програму комуністичної партії серед народу”. У тій же газеті з 31 жовтня був поданий список кандидатів від червоних у Мічигенському штаті. Ось їхні прізвища: А. Кавфман — комуністичний „менеджер” у справах виборів, Пеггі Голдман — кандидатка до штейтрової Ради освіти, негритянські діячі — крайовий „чермен” компартії З'єднаних Штатів Генрі Вінстон, Томас Денніс — кандидат на губернатора, Вільям Еллен — кандидат на заступника губернатора і т. п. Денніс сказав на

засіданні в Детройті: „Комуністичні кандидати мали добрий відгук-рекламу цього року. Тепер про наших кандидатів пишуть у пресі більше, ніж у 1972 році, і вдвоє чи навіть утроє частіше ми є на радіо й телевізії”.

Іншими словами, американські комуністи знали, що ніхто їх вибирати не буде, але використали вибори для пропаганди.

Що саме вони пропагують? В першу чергу розбросення Америки, зменшення безздатності країни. Генсек Гос Голл повідомив на мітингу в Нью Йорку, що коли б комуністи добились до влади, вони негайно скоротили б бюджет Пентагону на „десятки більйонів доларів”; крім того, „нині настав крайній час для націоналізації банків, транспорту, житлового будівництва і медичної індустрії”. Голл, промовляючи в аудиторії ім. Мартіна Лютера Кінга, що належить до 1199 Відділу спілки шпитальних працівників і аптекарів, також не приховував найголовнішого завдання червоних під час передвиборчої кампанії: „Навіть після того, як уже будуть підраховані голоси виборців, наші звернення-ідеї залишаться в їхніх мозках”... Червоному босові вторили Мілдред Едельман — комуністична кандидатка на штейтову сенаторку, Кен Ньюкомб — організаційний секретар компартії на штейт Нью Йорк та інші. Червоні ідеї пропагувала в Нью Гейвені, Конн., 27-річна комсомолка Жоел Фішман, яка також виявила одне з найважливіших завдань комуністів: „Ми змагаємося за „детант”, проти расизму, інфляції, проти убогости...” Червоний щоденник у своєму коментарі додав, що „серед народу був дуже добрий відгук на виступи Фішман”. Для більшого пропагандивного ефекту американські комуністи користуються тактикою „випускання двох”: білої раси Балрідз, наприклад, виступає на мітингах спільно із чорної раси С. Джефрі. Таким шляхом червоні намагаються ще більше проникнути в гущу чорного населення Америки.

У своїй газеті компартія Америки не забуває про пропагування „райського життя” в СРСР. У ч. 77, наприклад, був вміщений репортаж про групу американських шахтарів, які побували

під Москвою на шахтах. Все там, звичайно, найкраще, найзручніше, найбільш досконале...

У числі 78 з листопада ц. р. є повідомлення про нараду, що відбулася в Українському Робітничому Домі, ч. 85 при 4-й вулиці Схід, поблизу 2-ої авеню.

До речі, згаданий комуністичний щоденник насправді не є щоденником, бо він не виходить у неділю і в понеділок, а також у свята. Початки цього щоденника датуються 1918 роком, коли виходив „Огайо Соціаліст”. Після його краху виходила газетка „Робітник” у 1922 р., потім з 1924 р. — „Щоденний Робітник”, а з 1958 року знову тільки „Робітник”. Тоді комуністи ледве жили в Америці. І тепер є всього-на-всього 10 — 15 тисяч зареєстрованих членів партії, однак, насправді їх більше, коли рахувати їхніх поплентачів. Наприклад, в останніх виборах спільно з комуністами йшли кандидати з так званої Партії Людських Прав, частина лібералів і лівих соціалістів.

Покищо комуністична партія З'єднаних Штатів не являє собою ніякої загрози для цієї країни. Але в потенції червоні бацилі можуть бути небезпечними, бо вони наполегливо використовують всі сприятливі нагоди, користуються всіма правами демократії, щоб накинати на Америку червону тоталітарну петлю.

Відшуміли листопадові вибори. Комуністи програли „по всіх швах”. Але хто їздить у Нью Йорку вечірніми годинами в „собвей”, той напевно не раз мав нагоду знайти на лавці комуністичну пропагандивну летючку або й сам „Дейлі Ворлд”.

Червоні шашелі діють в Америці, намагаючись підточувати здоровий американський глузд.

Ми їм протидіяли й будемо протидіяти, вже хоч би тим, що поширюємо правду про ССРСР, про Нескорену Україну.

СКЛАДАЙТЕ ДАТКИ

НА

ПРЕСОВИЙ ФОНД „ВІСНИКА”

КНР ИОСИФ ПРОТИ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ УКЦ

Ватикан. — Міжнародне пресове агенство „Юнайтед Прес Інтернешнел” передало повідомлення про виступ Блаженнішого Верховного архієпископа кардинала Йосифа Сліного на Єпископському синоді у Ватикані і його заклик до Синоду гостро запротестувати проти переслідувань УКЦ в ССРСР і подати терплячим вірним всебічну допомогу. У повідомленні читаємо:

„Йосиф кардинал Сліний заявив, що священників, які служать Святу Літургію в ССРСР, висилається до Сибіру або запроторюється до божевільень.

Голова українського обряду закликав Світовий Синод Єпископів до протесту. 82-літній кардинал запитався: „Яка чесна людина не почувас обурення, коли довідується, що священника, який тасмно служив Святу Літургію, засуджено на три чи чотири роки примусових робіт у Сибіру?”

Або той, хто збирав підписи в петиціях до уряду в Москві, щоб отримати дозвіл на відслуження Святої Літургії, був запроторений до божевільні, — додав кардинал Сліний.

„Що ж Ви думаєте, преподобні Отці, треба робити? — запитав кардинал Сліний. — Синод повинен, принаймні, запротестувати міцним голосом. Чи не повинен він також допомогти всією силою й всіма засобами всім тим, що терплять?”

Папа Павло VI був присутнім на сесії і слухав промову кардинала Сліного.

На Єпископському Синоді в 1971 році кардинал Сліний критикував зусилля папи для зближення із ССРСР.

Кардинал Сліний нагадав, що 1974-ий рік проголошено „Роком Справедливості” і що папа боронив усіх, які терплять переслідування й несправедливість в Біяфрі, Бангладеші, Чиле, Палестині та інших країнах. Але також український народ тернить важкі релігійні переслідування, — сказав кардинал Сліний. — Терплять не тільки священники, але й тернить народ. Не зважаючи на це все, віра не є мертвою”.

ДОЗВОЛИТИ ЕМІГРУВАТИ ТАКОЖ УКРАЇНЦЯМ

Агенція Асошіейтед Пресс 10 листопада передала з Москви вістку про те, що сенатор Джеймс Баклі (республіканець з Нью Йорку) відбув розмову в мешканні академіка А. Сахарова, в якій цей визначний російський дисидент і винахідник совєтської водневої бомби заявив сенаторові, що не лише жиди, а також українці, вірмени, німці, балтійці і представники інших національностей мусять бути включені в еміграційний план взаїну за торговельні концесії Москві.

Сенатор Д. Баклі заявив акад. А. Сахарову що він передасть його прохання американському Конгресові. Як відомо, Д. Баклі активно виступає проти будь-яких концесій Москві, аж поки вона не злібералізує своєї еміграційної політики.

ЛИСТ БАТЬКА ВАЛЕНТИНА МОРОЗА ДО БРЕЖНЕВА

На Захід дістався адресований на ім'я Брежнєва розпучливий лист батька Валентин Мороза, в якому цей старий колгоспник-пенсіонер благас генсека КПСС врятувати його сина від смерті, на яку прирік себе нечуваною в історії тюремної практики чотиримісячною голодівкою. День раніше дружина Валентина Мороза, після відвідин його у Владимирській тюрмі, звернулася до Організації Міжнародної Амністії, Міжнародного Червоного Хреста, президентів ЗСА і Канади, голів усіх держав, які втримують зв'язки з СРСР, до всіх газет та радіовисилень і „до всіх добрих і гуманних людей” з аналогічним листом, прохаючи, щоб вони добилися переведення її чоловіка до лікарні, бо „мій муж заявив, що продовжуватиме голодівку ще два місяці, до 1-го січня 1975 року” — інакше кажучи, до загибелі. Ред.

„Шановний Леоніде Іл'їчу!

До вас звертається батько політичного в'язня Владимирівської в'язниці, Валентина Мороза. Вже п'ятий рік перебуває мій син у тій тюрмі. Я вже старий і мені тяжко їздити до нього на побачення. Тому я не бачив сина увесь цей час. Першого липня мій син оголосив голодівку, яка триває до сьогодні. Працівники КДБ і редактор газети „Радянська Волинь” приїхали до мене до дому і наполегливо просили поїхати до сина і переконати його припинити голодівку.

Учора я бачив свого сина, а вірніше те, що від нього залишилося. Переді мною сидів скелет з опухлим лицем, з мішками під очима. Його годують штучно і, як він каже, зонд, який вводять у стравохід, уже давно виїмають з нього закривавленим — до такої міри у нього усе поранене. Усе це завдає йому жахливих страждань.

Син розпочав голодівку за те, щоб його перевели з тюрми до табору, але, побачивши його, я зрозумів, що тепер його вже не можна залишити у в'язниці, ані перевести до табору, — його життя може тепер врятувати лиш гарна лікарня і висококваліфікована медична допомога.

Я не можу переконувати його припинити голодівку, бо припинення означатиме для нього смерть. Адже ніхто не обіцяє, що припинення голодівки покращить його становище, навпаки, начальство і далі вважає, що, не зважаючи на його жахливий стан, він повинен відбутися покарання, призначене вироком у тому ж незмінному вигляді.

Я не розуміюся на політиці, і мені важко зрозуміти, за що суд покарав мого сина тюрмою на такий неймовірно довгий строк, що його тепер не під силу синові знести. Але якою тяжкою не була б його провинна, суд не карав його смертним вирком. Прошу Вас від усього серця втрутитися у долю мого сина і зберегти його

життя, — адже Ви також маєте дітей і повинні мене зрозуміти — мій син повинен залишитися живий.

З пошаною до Вас і з великою надією. Яків Мороз, колгоспник-пенсіонер.

6 листопада 1974 року”.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ У ПАМ'ЯТЬ СТЕПАНА БАНДЕРИ

Заходами ОУВФ 13 жовтня була відправлена в церкві Христа Царя заупокійна Панахида за душу Голови Проводу ОУН сл. п. Степана Бандери у 15-ті роковини його трагічної смерті з руки московсько-большевицького агента і воїнів УПА, що в впади за волю України.

Церква була по береги заповнена вірними, які прибули з різних частин Філядельфії.

Імпозантне враження під час поминальних відправ справила на присутніх сумівська і пластова молодь у своїх уніформах з прапорами. До них долучилися члени Відділу ООЧСУ зі своїм прапором, а також червоно-чорним прапором ОУН.

Шкода тільки, що в проповіді не згадано більше про тих, за яких відправлено Панахиду.

Філядельфія гідно відзначила пам'ять сл. п. Степана Бандери і поляглих вояків УПА. До цього успіху причинилася багато наша молодь, і за це належить признання для її провідів, які стараються виховувати молодь на тих ідеалах, за які боролись, гинули або й тепер караються у московських тюрмах і божевільнях українські патріоти.

БЕЗ КОМЕНТАРЯ

У своїй довжелезній статті, п. з. „Читаючи спомини Д. Шумука” надрукованій в чикагському „Українському Житті” (ч. 16), в якій її автор, п. Залізник, з виразними додатками редактора Лаличака уживає на адресу політичних противників базарної лайки, пише він між іншим так:

„Властиво супроти большевицької влади Д. Шумук не поповнив більшого злочину, як інші б.вояки УПА, з яких багато вийшло на волю і вже більше не були переслідувані, згідно з засадою, що за той самий злочин не можна бути два рази судженим”.

Очевидно, пише це п. Залізник з повною серйозністю, нехтуючи загальновідомі факти, коли за той самий „злочин” двічі судили Валентина Мороза, Святослава Караванського і багатьох інших людей.

У концтабірному фольклорі (видана „Самвидавом” книжка „Підконвойний світ” А. Варді) зустрічаємо такий гіркий дотеп, взятий із живої дійсності:

„А у нас тут кажуть: так от, дали йому рік, відсидів вісімнадцять і — достроково звільнився”.

І ще з тієї ж книжки: „Строк закінчився в 1942 році. Політичних до кінця війни не відпускали. В 1946 році дали розписатися, що ОСО (Особое Совещание — ред.) дало ще десять років за антирадянську агітацію”.

Чи не переконують ці слова „знавця” советської законности п. Залізняка? А щодо його статті, то — нехай йому Аллах простить. Вона коментарів не потребує.

І. Я.

ГІММЛЕР І „СУПЕРРАСА“

Мало-хто знає про придуману в 1935 р. і протягом кількох років реалізовану одним із найбільших фанатиків-расистів, райхсфюрером і шефом СС'ів Гайнріхом Гіммлером т. зв. програму „Лебенсборн“ — „Фонтану Життя“, що мала перетворити німецьке населення на суперрасу.

Згідно з цією програмою тисячі старанно вибраних німецьких жінок і дівчат мусіли входити в статевий зв'язок з СС'ами, щоб витворити расову і політичну еліту, яка мала б панувати над світом. Цих дівчат і жінок, коли вони вагітніли, збирали в 12-ох центрах, де вони перебували під спеціальною опікою.

На Нюрнберзькому процесі виконавці цієї програми одержували мінімальні покарання. Але й досі не порушено справи масового викрадання есесівцями сотень тисяч чужинецьких дітей, що були під оглядом расовим максимально зближені до німецької „вищої раси“. Дослідженню програми „Лебенсборн“ присвятили три роки журналісти Марк Гіллель, французький жид, і його дружина Клярісса Генрі, французька англійського походження, видавши в січні ц. р. під цією назвою книжку на 400 сторінок.

Коли Гіммера питали, як він може бути таким жорстоким, щоб відбирати дітей від їхніх матерів, він відповідав: „Далеко жорстокіше залишати потенціальних геніїв з нашими природними ворогами“.

Відбираючи насильно дітей від їхніх матерів, Гімлер наказував особливу увагу звертати на Польщу, Чехо-Словаччину, Норвегію і Францію. Вимогами при виборі цих дітей були: їх здоров'я, арійський вигляд, біляве волосся і сині очі. Цих дітей відсиляли у згадані вище центри або віддавали „расово чистим“ німецьким родинам на адоптацію. З самої лише Польщі вивізено до Німеччини 200,000 таких дітей.

Автори згаданої книжки наводять трагічний приклад, коли одній польці пощастило недавно знайти свою викрадену німцями доньку, що має вже 32 роки і мешкає у Фленсбургу, в Західній Німеччині. Ця жінка відмовилась вертатися до своєї родини, вважаючи себе чистокровоною німкенню.

Більшість документів, зв'язаних з програмою „Лебенсборн“, твердять автори книжки, під кінець війни знищено.

А ЯК ЖЕ З ЧИСТКОЮ КПСС?

Ще в березні 1971 р. на XXIV З'їзді партії Л. Брежнев заповів був широку чистку партії, чи пак „обмін партійних білетів у всіх членів і кандидатів КПСС“. Так звичайно бувало і за Леніна і за Сталіна, що чистки членів партії і професійних спілок називалось „обміном білетів“, який прибирав різних форм: індивідуальних „розмов“ з членами комісії для чистки при закритих дверях, прилюдних „сповідей“ членів партії на загальних зборах робітників та службовців, позаочного розгляду діяльності і біографії об'єктів чистки.

Брежневська чистка тривала безперервно від 1971

року, і тепер понад 90% членів партії вже її перейшли. Але про число „вичищених“, як то бувало за Леніна і Сталіна, совєтські громадяни нічого не знають, бо преса на цю тему жадним словом не згадує. В кожному разі, треба припускати, що сотні членів партії із „хлібними картками“, як називають в СРСР партбілети, їх утратили.

Головним „чистильником“ у цій всесоюзній кампанії був найстаріший комуніст, „соратник Леніна“, 76-літній латиш Арвід Пельше, голова Комітету Партійної Контролі при ЦК КПСС, що всю свою кар'єру зробив в органах політичної поліції — ВЧК, ОГПУ, НКВД, КГБ. Комітет Партійної Контролі — надрядна організація, яка тримає в постійному страху навіть членів Центрального Комітету Партії.

Офіційну біографію Арвіда Пельше, на совість якого сотні тисяч жертв, в совєтських енциклопедіях цілковито пофальшовано. Там представлено його, як робітника з Риги, що вступив був до компартії в 1915 р., потім був політичним працівником у червоній армії і фльоті, „червоним професором“, першим секретарем ЦК КП(б) Латвії, членом ЦК КПСС і нарешті став головою Комітету Партійної Контролі.

Після присудження Латвії до СРСР Пельше провів масові криваві розправи над своїми земляками і керував депортацією десятків тисяч латишів на Сибір.

ТРОХИ ГУМОРУ

Корабель потопав. Довкола борсалися люди, чіпляючись хто за що може. Жінка, підпливаючи до чоловіка, який тримається за двері з написом „бара“, вигукнуло:

— Я знала, негіднику, де тебе шукати!

*

— Цілу ніч не могла заснути: ти хропив, собака гавкав. Жахливо!

— Скажи ж, моя мила, невже тобі спалося б спокійніше, якби хропив собака, а гавкав я?

*

Часто буває так, що висміяти — значить вилікувати.

*

Якогось чоловіка покусав собака, і він їде до лікаря.

— Я мушу вас засмутити, — каже лікар, — у вас сказ.

Чоловік зі страху блідне, хапає аркуш паперу і починає щось писати.

— Ні, ні, ви не повинні хвилюватись, — заспокоює його лікар. — Ми вас вилікуємо! У вас немає ніякої необхідності поспішати з тестаментом.

— Але ж це не тестамент, — відповів нещасний. — Це список осіб, яких я мушу покусати до того, як ви мене вилікуєте.

*

Навіть у його мовчанні були граматичні помилки.

А. Бенко

ЗСА продовжують нормалізацію з Китаєм

В останніх тижнях американська і світова преса широко розписувала про великі успіхи американської політики на Близькому Сході.

Идеться про те, що Генрі Кіссінджер, зразу після повороту з Близького Сходу, де він бодай тимчасово замирив арабів з ізраїльтянами, взяв участь в конференції трьох американських приватних організацій, які займаються відносинами між ЗСА і червоним Китаєм. І саме на цій конференції Г. Кіссінджер склав дуже важливу заяву відносно політики ЗСА проти Китаю, в якій між іншим говориться:

„Уряд ЗСА рішений постійно поліпшувати взаємини з Китайською Народною Республікою. Не зважаючи на вістки, нібито у наших взаєминах бувають періоди гірших і кращих відносин, не повинно бути ні в кого жадних сумнівів, що ЗСА постійно держатимуться того курсу.

„Поліпшення відносин з Китайською Народною Республікою є постійним і важливим елементом нашої закордонної політики. ЗСА є і будуть заінтересовані в існуванні мирного, сильного і незалежного Китаю, і жадна інша ділянка закордонної політики теперішнього Уряду ЗСА не має більшої двопартійної підтримки, як нормалізація відносин з Китайською Народною Республікою”.

Однак, немає сумніву, пише визначний американський коментатор і дипломат із 40-річним стажем, що китайці розчаровані дуже повільним, на їх погляд, темпом нормалізації відносин між обома країнами, дармащо новий президент Джералд Форд заявив, що продовжуватиме політику свого попередника супроти Китаю.

„Нормалізація”, писалося в китайському комунікаті має означати, в розумінні китайців, встановлення повних дипломатичних зв'язків із ЗСА, а тим самим перервання зв'язків із Тайванем, тобто з Національним Китаєм.

Є правдоподібним, пише цей американський коментатор, що Пекін вважає, що потягнення ЗСА відносно Тайвані протягом кількох останніх місяців не згідні з духом того комунікату. До таких потягнень треба зачислити незвично скоре призначення американського амбасадора до Тайпею, столиці Національного Китаю, за-

мість залишити завідування справами амбасадри старшому урядовцеві; дозвіл Вашингтону на відкриття двох нових консулятів Тайвані у ЗСА; і — продаж Національному Китаєві американських підводних човнів та військових літаків.

Правда, Вашингтон вважає, що це зовсім не суперечить духові шангайського комунікату, хоч, з практичного боку такі потягнення саме в теперішню пору досить дивні, хібащо їх можна виправдати факторами внутрішньої політики.

В кожному разі рішуче підтвердження Г. Кіссінджером підставової політики ЗСА відносно дальшої „нормалізації” стосунків з Китаєм є вельми на часі, і можна сподіватися, що воно заспокоїло китайців.

З другого боку, хоч для чужинців трудно збагнути заплутані політичні події в Китаї від останньої осені, немає підстав припускати, що Пекін змінив свою політику відносно ЗСА, хоч китайська преса стала віднедавна часто лаяти „дві надпотуги”, Совєтський Союз і ЗСА, як найбільших ворогів світу.

Треба бо мати на увазі, що відповідальність за політику наближення Китаю до ЗСА взяв на себе сам Мао Тсе-тунг. Другим архітектором китайсько-американського наближення є Чу Ень-лай. Йому вже сповнилося 76 років, отже не треба дивуватися, що хоч, як звітує світова преса, він передає іншим високим урядовцям незначні церемоніяльні й адміністративні функції і хоч його, як, зрештою, всіх політичних діячів критикують — Чу Ень-лай все що є прем'єром Китаю.

Дальшою ознакою покращання китайсько-американських відносин є недавнє відновлення дипломатичних зв'язків між Китаєм і Малайзією. В цій події помітним є два факти, а саме: Китай погодився на те, що малайзійські китайці можуть, якщо того бажають, ставати громадянами Малайзії; Пекін також залепнив, що не буде підтримувати комуністичних повстанців проти малайзійського уряду.

Можна сподіватися, що в короткому часі також Тайленд, Філіппіни, Індонезія і Сінгапур

ВИБІР
ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ ПАРТІЇ
(З підсоветського фолкльору)

Зібрались комуністичні звірі на нараду в Кремлі. Почали вибирати генерального секретаря партії.

Вивірка запропонувала кандидатуру лева. Звірі дружним ревищем підтримали цю пропозицію. Однак, лис не записав лева на кандидатський список. А товариш шакал пригадав

зномалізують свої відносини з Китаєм і одержать від нього запевнення, що він не буде втручатися в їхні внутрішні справи, тобто не буде організувати проти них комуністичних повстанців.

А це все в свою чергу зменшить побоювання Вашингтону за долю його азійських підопічних і тим саме зменшить американську мілітарну відповідальність в тому районі.

Отже, провідники Китаю показали ділами, що вони сприяють неутралізації цілої Південно-Східної Азії. Якщо ЗСА остаточно вийдуть, без ніякого ризику для цих країн, з В'єтнаму й Камбоджі, так, як уже вийшли з Ляосу, намовивши тамошні уряди, щоб вони самі знайшли спосіб замирення між собою, і якщо обидва корейські уряди замиряться — тоді в Східній Азії й на Західному Пацифіку може настати ера хоч не повної мирової гармонії, то бодай значного відпруження.

Таке замирення в цій частині світу принесе користь і для ЗСА і для Китаю: ЗСА зможуть цілковито вийти з Азії і присвятити більше уваги „колиці цивілізації”, якою є Європа і яку Вашингтон через мілітарне заангажування в Азії дуже занедбав, хоч цей континент постійно загрожений агресивною Москвою. А Китай, маючи забезпечені плечі з півдня і сходу, звідки досі йому „загрожували” ЗСА, зможе основну увагу звернути проти свого смертельного ворога, яким є Советський Союз.

У Вашингтоні і у Пекіні добре знають, що для того, щоб досягнути такого стану, нормалізація між ЗСА й Китаєм мусить продовжуватися, розуміється хоч повільно, але поступово і без серйозних перепон.

присутнім, що лев — царського походження. Вивірка поспішила порядком самокритики осудити свою пропозицію.

Тоді висунули кандидатуру ведмедя. За намовою шакала проти обрання ведмедя виступили мавпи-мартишки.

— У ведмедя залишки дрібнобуржуазної свідомості! — верещали вони. — Сам ходить у кожусі, жінка — в кожусі, діти — в кожухах!

Тоді товариш шакал подав умовний знак вонючці і та заверещала:

— Павіяна, товариша павіяна!*

— Хай живе товариш павіян! — завила гісна.

— Великого теоретика і практика комуністичного рукоблудства! Передовика безсоромства! Чемпіона політичної розпусти! — підстрибували тхорі і сичали гадюки.

Товариш шакал ствердливо кивав многодумною головою.

— Чому павіяна? — сполошилися зайці, олені, зубри і бобрі.

— Павіян зверху, з дерева все бачить і на всіх шакалові доносить. — зідхнув слон.

Сам же товариш шакал висунув інші пропагандистські тези:

— Павіян — найбільш перевірений товариш, павіян рівніший за всіх нас, і, хоч хребет у нього зігнутий, справі партії і науці Маркса-Леніна він відданий до смерті.

Від таких похвал закрутилась голова павіяна. Він вискочив на трибуну і, жестикулюючи, заверещав:

— Хай живе хижачка партія і її вірний син товариш шакал! Хай живе невмируще вчення бронтозаврів Маркса-Леніна! Вперед до комунізму! Тільки мене вибирайте. Я — справжній провідник міжнародного комуністичного руху. У мене зад червоний і голий!

В цьому місці стенограми в дужках надруковано: „Бурхливі і довготривалі оплески, що переходять в овацію. З місць кричать: „Ура нашому дорогому керівникові — павіянові! Ура наймудрішому з наймудріших! Слава найближчому соратникові павіяна — шакалові!”

* Павіян—рід вузьконосих мавп із собакоподібною мордою і голим червоним задом. — Ред.

ДЛЯ КРАЩОГО ЗАВТРА ЩАДІТЬ УЖЕ СЬОГОДНІ!

**УКРАЇНСЬКА
ЩАДНИЧО - ПОЗИЧКОВА СПІЛКА „ПЕВНІСТЬ”
у Чікаго**

платить чвертьрічно високі відсотки від ощадностей,
а саме: $5\frac{1}{4}\%$ від звичайних щадничих конт,
 $6\frac{1}{4}\%$ до 7% від щадничих сертифікатів
у річному відношенні.

Кожне щадничеkonto забезпечене Федеральною Урядовою Агенцією F. S. L. I. C. до суми
20,000.00 доларів.

Спілка уділяє позики на купно домів (моргеджі), приймає рахунки за газ, електрику, теле-
фон і воду, видає чеки, грошові перекази (моні ордери) та подорожні чеки.

Користайтеся з вогнетривалих скриньок за низькою оплатою для переховування документів
чи інших вартісних речей!

Спілка оплачує кошти поштової пересилки, тому

ЩАДІТЬ ЧАС!

КОРИСТАЙТЕ З ПОШТОВИХ ПОСЛУГ!

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ДО НАС З ДОВІР'ЯМ У ВСІХ ФІНАНСОВИХ СПРАВАХ!

Години праці:

Понеділок 9-3 по полудні
Вівторок 9-3 і 6-8 вечером
Середа — закрито

Четвер 9-3 по полудні
П'ятниця 11-8 вечером
Субота 9-1 по полудні

SECURITY SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

932-36 N. Western Ave.

Chicago, Ill. 60622

Tel.: (312) 772-4500

**Стейтова Кредитова Кооператива
„БУДУЧНІСТЬ”
у Детройті**

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ. НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИКИ НА АВТА, ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІ, ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИКИ (КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧКОВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ $5\frac{1}{4}\%$ ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве забезпечення до висоти 2,000 дол.

Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT

4641 Martin Ave.
Detroit, Mi. 48210
Tel. 843-5411

3011 Caniff
Hamtramck, Mi. 48212

**ФЕДЕРАЛЬНА
КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ. СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ ЧЕКАМИ. УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ КРЕДИТ НА АВТА, МОРГЕДЖІ,

ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки, вакації, весілля та інші цілі.

СПЕЦІАЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ.
Майно кожного вкладчика чи позичковця забезпечене.

Приймає ощадності і платить $5\frac{1}{2}\%$ дивіденди.
Безплатне забезпечення ощадностей.

Безплатне життєве забезпечення до 2,000 дол.

Адреса:

**SUMA (YONKERS) FEDERAL CREDIT
UNION**

301 Palisade Ave.
Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

ЧЕРВОНА БАРИНЯ (Гумореска)

Уявляєте собі життя колишніх баринів і баринь часів царської Росії? Жили вони життям цілком відмінним від життя мільйонів селян і робітників: ніжки не ходили, а їздили фаєтонами, не раз запряженими в шестеро коней; взуті були завжди в доброякісні гезевіки й гоботи. Вдягалися не в саморобне полотно чи сукно, а в шовки й дорогі сукна. Не їли галушки, картоплю з квасним молоком, затірку, а біфстейки, ковбаски, торти й марцепани; пили не воду, а дорогі вина. Спали не на соломі чи сіні, а на пухових перинах. Мали не звичайну гезеву кров, а блакитну, панську . . .

Отак, мабуть, і донині не перевелися б аристократичні барини й барини, коли б не революція. Вибухла вона, немов вулкан, і змела з лиця землі оці блакитнокровні, тендітні сотворіння: кого прямо в могилу загнала, а інших — на баніцію в гужі краї. Прийшла нова влада, яка позала себе велизати „пролетарською” і, встановивши диктатуру над пролетаріатом, розпозала страхітливі експерименти над людиною й народами, обернула все життя догори ногами, позала валити старий лад та індивідуальний спосіб життя, а будувати новий — соціалістичну кошару. Отак за більше як півстоліття експериментів вигубила вона щонайменше 40 мільйонів населення, бо воно не квапилося сприймати новий спосіб життя, суперечливий законам природи й людського духа. Роблячи негувані в історії людства страхітливі експерименти над людиною й народами в ім'я утопії — побудови комунізму, сама зайшла у сліпий кут. Борючись уявно з соціальними паразитами, сама стала найбільшим в історії людства паразитом на живому тілі суспільства.

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors
Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

її рядах вже давно появились різні гезеві барини й барини, гірші стократ за аристократичних.

Кожний з колишніх московських царів далеко не дорівнює своїми витребеньками першому-ліпшому гезекові, а царське дворянство й буржуазія політбюро-цеківській комуні-буржуазії.

Першим не приходиться й дивуватись, бо мали з того дозволяти собі на всякого роду витребеньки, а от цим другим, голопуповим й голопуповим треба таки дивуватись, як то вони, силою захопивши владу, користаються куди більшими витребеньками, і то за рахунок обдуреного та пограбованого пролетаріату.

Яскравим прикладом цього гезевого анахронізму є остання афера гезевої барини Єкатерини Фурцевої.

Живе собі оця гезевова аристократка в „білокамінній”, ще й функцію не абияку посідає в комуні-буржуазній гезерархії — міністром культури є довгі роки. Оголоюги міністерство культури, потратила вона „накультуриги” стільки грошей у свою кишеню, що за сто сімдесят тисяч рублів „дагу” собі побудувала, що аж самого гезека завидки взяли. Пішла в рух „соціалістична” інвестиція, і гезеву бариню усунуно з ЦК партії, але залишено міністром культури. Відомо, що крук крукові озей не вибере. Для ока лише усунуно з ЦК, але таке усунення практично ніяка санкція, бо що ж є ЦК партії? Така сама бутафорія, як і уряд, бо Політбюро рядить усім, а гезек стоїть куди вище за „президента” держави чи прем'єра. Скільки оцей гезек навіз із-за кордону автомашин найкращих марок, про це вже горобці цвірінькають на колгоспних плотах. А чи поцікавився хтось з державних контролерів спитати, скільки він мита заплатив? Навпевне ні копійки не заплатив.

Отак живуть собі гезеві барини і барини. Рівнятися з ними царським баринам і бариням все одно, що старій кобилі з новим трактом.

Панько Незабудько

Вже після того, як цей фейлетон написано, „червона бариня” Є. Фурцева померла і на міністра культури СССР призначено П. Демічева, який напевно ще тугіше підкрутить гайки советської культури. — Ред.